लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

दुहुँ गाउँपालिका, दार्चुला

आर्थिक वर्ष २०८०/८१

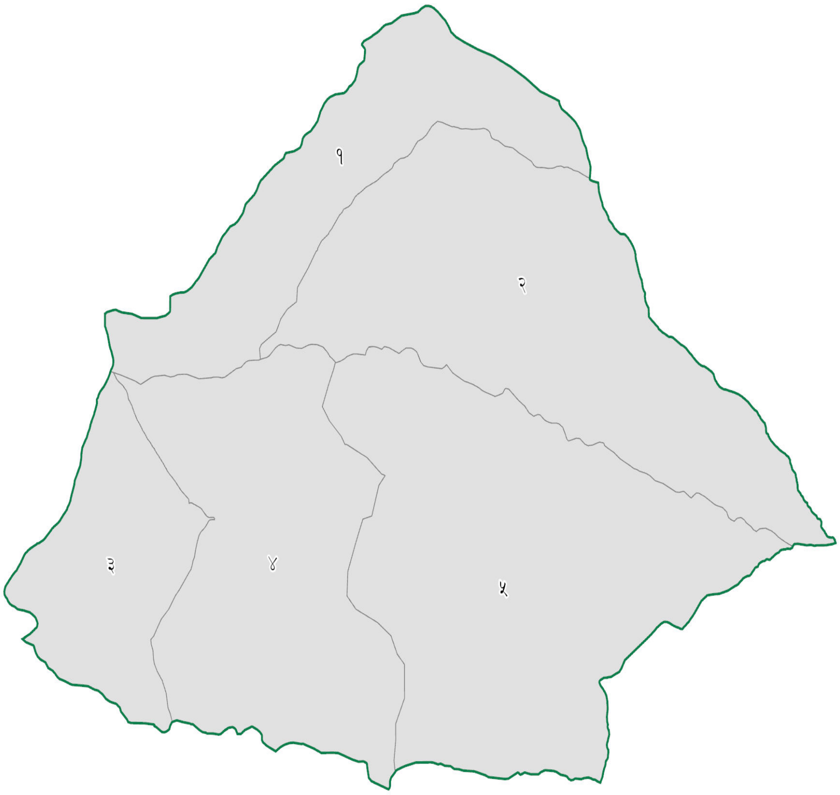

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

दुहुँ गाउँपालिका, दार्चुला

आर्थिक वर्ष २०८०/८१

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

दूरदृष्टि
(VISION)

जवाफदेहिता, पारदर्शिता र निष्ठा प्रवर्द्धन गर्ने विश्वसनीय सार्वजनिक संस्था

(Be A Credible Public Institution in Promoting Accountability, Transparency and Integrity)

गन्तव्य
(MISSION)

राष्ट्रलाई स्वतन्त्र एवं गुणस्तरीय लेखापरीक्षण सेवा प्रदान गर्ने

(Provide independent and Quality Audit Service to the Nation)

मूल्य मान्यता
(CORE VALUES)

स्वतन्त्रता	*(Independence)*
निष्ठा	*(Integrity)*
पारदर्शिता	*(Transparency)*
जवाफदेहिता	*(Accountability)*
व्यावसायिकता	*(Professionalism)*

महालेखापरीक्षकको भनाइ

नेपालको संविधानको धारा २४१ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको लेखा कानुन बमोजिम नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्यसमेतको विचार गरी महालेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण हुने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा २ मा महालेखापरीक्षकले प्रत्येक स्थानीय तहको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी अलग अलग लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्न सक्ने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण गर्दा लेखापरीक्षण ऐन, २०७५, नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, स्थानीय तह लेखापरीक्षण निर्देशिका, महालेखापरीक्षकको वार्षिक लेखापरीक्षण योजना र स्थानीय तहसँग सम्बन्धित ऐन, नियमलाई आधार लिइएको छ। सोहीबमोजिम स्थानीय तहको २०८०।८१ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्दा देखिएका बेहोरा उल्लेख गरी प्रारम्भिक प्रतिवेदन जारी गरिएकोमा सो उपर प्राप्त प्रतिक्रियासमेत सम्बोधन गरी राय सहितको प्रतिवेदन जारी गरिएको छ।

वित्तीय विवरणको शुद्धता, प्रचलित कानुनको परिपालना, राजस्व प्रक्षेपण तथा बजेट निर्माण, योजना तर्जुमा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयन, खरिद व्यवस्थापन तथा विकास निर्माण, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, आन्तरिक आय परिचालन, जनशक्ति व्यवस्थापन, जिम्मेवारी एवं जवाफदेहितालगायतका विषयहरूको अध्ययन, विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गर्नुका साथै स्रोत साधनको प्राप्ति, उपयोग एवं परिचालन सन्दर्भमा मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिता समेतलाई दृष्टिगत गर्दै कार्यान्वयनयोग्य सुझाव प्रदान गरी सुशासन कायम गर्न सहयोग गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

सबै स्थानीय तहको स्थलगतरूपमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी लेखापरीक्षणको क्रममा देखिएका बेहोरा उपर स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा जिम्मेवार कर्मचारीहरूसँग छलफलसमेत गरिएको छ।

यस वर्ष सामान्यतया स्थानीय तहमा कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक कानुन निर्माण पूर्ण रूपमा नभएको, विद्यमान कानुनको पूर्ण परिपालना हुन नसकेको, बजेट अनुशासन कमजोर रहेको, आन्तरिक आय न्यून रहेको, करदाताको अभिलेख व्यवस्थित नभएको, आन्तरिक आयलाई व्यवस्थित गर्न नसकिएको, प्रशासनिक खर्चमा वृद्धि हुँदै गएको, योजनालाई खण्डीकृत गरी कार्य गर्ने गरेको, वर्षान्तको खर्च उच्च रहेको, आयोजनाको प्राथमिकीकरण गरेर बजेट विनियोजन नभएको, निर्माणको सुनिश्चितता नभएका आयोजनाहरूको समेत विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरिएको, जटिल प्रकृतिका कार्यहरूसमेत उपभोक्ता समितिबाट गराएको, जनशक्ति व्यवस्थापन हुन नसक्दा सेवा प्रवाह प्रभावकारी हुन नसकेको, स्वीकृत दरबन्दी बेगरका कर्मचारीसमेत करारमा नियुक्ति गरेको, सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख तथा संरक्षण र उपयोग प्रभावकारी रूपमा हुन नसकेकोले आन्तरिक नियन्त्रण र लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन एवं बेरुजु फर्स्यौटमा सुधार गर्नुपर्ने लगायतका बेहोरा देखिएका छन्।

लेखापरीक्षणबाट उल्लेख गरेका बेहोराको समयमा नै फर्स्यौट तथा सुझावहरूको कार्यान्वयनबाट वित्तीय अनुशासनमा अपेक्षित सुधार गरेर स्थानीयतहबाट हुने विकास निर्माण तथा समग्र कार्यसम्पादन र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

अन्तमा, स्थानीय तहको लेखापरीक्षणमा सहयोग पुर्‍याउने पदाधिकारी तथा कर्मचारी लगायत सबै सरोकारवाला प्रति आभार व्यक्त गर्दछु। साथै लेखापरीक्षण कार्यमा संलग्न कर्मचारीहरूमा समेत विशेष धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

(तोयम राया)
महालेखापरीक्षक

२०८२ वैशाख

प.सं.:2081/82

मिति : २०८२-२-७

च.न.:FAR/2080-81/LOC/204

विषयः लेखापरीक्षण प्रतिवेदन।

श्री अध्यक्षज्यू,
दुहुँ गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय,
दार्चुला।

कैफियतसहितको राय।

हामीले यस गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेट तुलनात्मक विवरण, स्थानीय संचित कोषको बार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण गरी रायसहितको प्रतिवेदन पेस गरेका छौं।

हाम्रो रायमा, यस प्रतिवेदनको कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार खण्डमा उल्लेख भएका विषयले पार्ने असर बाहेक पेश भएको आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेट तुलनात्मक विवरण, स्थानीय संचित कोषको बार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणले नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ लगायत सम्वन्धित प्रचलित कानुन बमोजिम सारभूतरूपमा सही तथा यथार्थ अवस्था चित्रण गर्दछ ।

कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार

१. गाउँपालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कन गर्न स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ । पालिकाले पेश गरेको प्राप्ती र भुक्तानीको एकिकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प. फा. नं. २७०) मा अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरणबाट प्राप्त भएको सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको रु. ५ करोड २९ लाख ४३ हजार, एकिकृत स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रमको रु. ६० हजार र गरिबसँग विश्वेस्वर कार्यक्रमको रु. ४ लाख १४ हजार समेत गरी रु.५ करोड ३४ लाख १८ हजार समावेश गरेको छैन।

२. गाउँपालिकाको रु. ८४ करोड १९ लाख, १० हजार को लेखापरीक्षण गरिएकोमा रू. ७० लाख २७ हजार बेरुजू देखिएको छ। सो सम्बन्धमा रु. ९ लाख ५२ हजारको प्रतिक्रियाबाट फर्स्यौट भई बाँकी बेरुजुमा असुल गर्नुपर्ने रू. ४ लाख १ हजार, प्रमाण कागजात पेस गर्नुपर्ने रू. १८ लाख ५१ हजार, नियमित गर्नुपर्ने रु. ४२ लाख ६२ हजार र पेस्की बाँकी रु. ५ लाख १३ हजार रहेको छ। गत वर्षसम्म रु.८ करोड ११ लाख २६ हजार बेरुजू बाँकी रहेकोमा हालसम्मको अद्यावधिक बेरुजू रु. ७ करोड ५३ लाख १७ हजार रहेको छ। बेरुजु वर्गीकरण, अद्यावधिक बेरुजु स्थिति र बेरुजु सम्परीक्षणको वेहोरा यसैसाथ संलग्न छ।

३. गाउँपालिकाले वित्तीय विवरण नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानको ढाँचामा तयार गरेकोमा लेखा टिप्पणीहरु ८, १४, १७, सम्पत्ति तथा राजश्व लगायतका विवरणहरु खुलासा गरेको छैन।

लेखापरीक्षण कार्य नेपालको संविधान,लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम गरिएको छ। एकीकृत वित्तीय विवरण तयार गर्ने गाउँपालिकासँग हामी स्वतन्त्र छौं। त्यसका लागि स्वीकृत आचार संहिताअनुसार हामीले काम गरेका छौं। लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त भएका आधार र प्रमाणहरू राय व्यक्त गर्न पर्याप्त र उपयुक्त छन् भन्नेमा विश्वस्त छौं।

अन्य बेहोरा

लेखापरीक्षणबाट स्रोत र साधनको प्राप्तिको प्रक्षेपण यथार्थपरक नभएको, लक्ष्यअनुसार असुली नभएको, कर्मचारीको दरबन्दी अनुसार स्थायी पदपूर्ति नभएका कारण विकास निर्माण र सेवा प्रवाहमा असर परेको, अनुदानको पर्याप्त अनुगमन नभएको, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कमजोर रहेको लगायतका बेहोरा यस प्रतिवेदनमा औंल्याइएको छ।

वित्तीय विवरण उपर व्यवस्थापनको जिम्मेवारी

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ तथा अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम वित्तीय जिम्मेवारी र जवाफदेहिता जिम्मेवार व्यक्तिमा रहेको हुन्छ । त्यसैगरी नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भई महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट लागु भएको नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान **(नगदमा आधारित)** बमोजिम आर्थिक कारोवारको सही र यथार्थ अवस्था चित्रण हुने गरी वित्तीय विवरण तयार गर्ने तथा जालसाजी वा त्रुटीका कारण वित्तीय विवरण सारभूतरूपमा गलत आँकडा रहित बन्ने गरी आवश्यक आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली लागू गर्ने जिम्मेवारी गाउँपालिका व्यवस्थापनमा रहेको छ। गाउँ कार्यपालिका, गाउँपालिका अध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वित्तीय प्रतिवेदन प्रक्रियाको अनुगमनका लागि जिम्मेवार रहेका छन्।

वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण उपर लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी

वित्तीय विवरण समग्रमा जालसाजी वा त्रुटिका कारण सारभूतरूपमा गलत आँकडारहित रहेको छ भनी यथोचित आश्वस्तता प्राप्त गरी रायसहितको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो। लेखापरीक्षणमा यथोचित आश्वस्तताले उच्च स्तरको आश्वस्तता प्रदान गरेको हुन्छ। लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम लेखापरीक्षण कार्यसम्पादन गरिएको छ। यसरी लेखापरीक्षण गरिएको अवस्थामा समेत आन्तरिक नियन्त्रण र वित्तीय कारोवारको प्रकृति, लेखापरीक्षणका विधि तथा लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न लागेको समय जस्ता लेखापरीक्षणका अन्तर्निहित सीमाहरूका कारण वित्तीय विवरण वा आर्थिक कारोबारमा भएका सबै प्रकारका जालसाजी वा त्रुटि पत्ता लाग्नसक्ने निश्चितता हुँदैन। वित्तीय विवरणका उपयोगकर्ताले सामान्यतया गर्ने आर्थिक निर्णयमा फरक पार्ने अवस्था देखिएका जालसाजी वा त्रुटिका एक वा समग्र सूचनालाई सारभूतरूपमा गलत आँकडा मानिएको छ।

(पशुपति कुमार काफ्ले)

नायब महालेखापरीक्षक

बेरुजु वर्गीकरण

चालु वर्षको बेरुजु

प्रारम्भिक बेरुजु			प्रतिक्रियाबाट फस्यौंट			प्रतिक्रियाबाट थप बेरुजु रकम	बाँकी बेरुजु			बेरुजु						
										असुल गर्नुपर्ने	नियमित गर्नुपर्ने					पेस्की
दफा संख्या		रकम	दफा संख्या		रकम		दफा संख्या		रकम							
सैद्धान्तिक	लगती		सैद्धान्तिक	लगती			सैद्धान्तिक	लगती		असुल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाण कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा	पेस्की
७२	३१	७९,७९,७३९	०	११	९,५२,२५७	०	७२	२०	७०,२७,४८२	४,०१,५२५	४२,६२,१३७	१८,५०,८१९	०	०	६१,१२,९५६	५,१३,०००

अद्यावधिक बेरुजू स्थिति

जिल्ला	गत वर्षसम्मको बाँकी	समायोजन	यो वर्ष फस्यौंट	बाँकी बेरुजु	यो वर्ष सम्परीक्षणबाट कायम बेरुजु	यो वर्षको बेरुजु	कुल बेरुजु बाँकी
दार्चुला	८,११,२६,०००		१,२८,५७,६५९	६,८२,६८,३४१	२१,६००	७०,२७,४८२	७,५३,१७,४२३

बेरुजु सम्परीक्षणको विवरण

क्र.सं	आर्थिक वर्ष	बेरुजुको दफा	बेरुजुको छोटकरी व्यहोरा	सम्परीक्षण भएको रकम
१	२०८०/८१	२४	वितरण भरपाई	१,५१,१२०
२	२०८०/८१	२६	मूल्य अभिवृद्धि कर कट्टी	३३,३८७
३	२०८०/८१	३४.२	भ्रमण खर्च	११,६००

४	२०८०/८१	५०	प्रदेश सशर्त चालु	५,९२,१५०
५	२०८०/८१	५३	किसान सुचीकरण कार्यक्रम	१,६४,०००
६	२०७९/८०	१८	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	४,५१,४०६
७	२०७८/७९	६१.२	पदाधिकारी सुविधा	८,६५,२४०
८	२०७८/७९	५७	नन-फाइलर	१,६७,४८७
९	२०७८/७९	६३.१	आन्तरिक लेखापरीक्षणबाट कायम बेहोरा	२८,८००
१०	२०७८/७९	संपबाट थप २	कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन	७२,००,०००
११	२०७७/७८	४२.१	मुल्य अभिवृद्धि कर कट्टा नगरेको	५६,२००
१२	२०७८/७९	११	पेश्की बाँकी	१९,३०,९५३
१३	२०७६/७७	४९	मूल्य अभिवृद्धि कर समायोजन पत्र पेश	५,८२,६०५
१४	२०७६/७७	५०	पेश्की बाँकी	१४,०३,०००
१५	२०७५/७६	९	उपभोक्ता समितिलाई बढी भुक्तानी भएको	१६,११५
१६	२०७५/७६	१६	बढी तलब निकासा	७९,८५३
१७	२०७५/७६	२०	आमा सुरक्षा कार्यक्रम अन्तर्गत न्यानो झोला वितरण भरपाई पेश	७६,०००
जम्मा				१,३८,०९,९१६

(८०७७३५०२३०० - दुहुँ गाउँपालिका, दार्चुला)

परिचय

१ **परिचय**

(क) कार्यालय परिचय :- स्थानीय शासन पद्धतिलाई सुदृढ गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्दै स्थानीय सरकार सञ्चालन गर्न यस पालिकाको स्थापना भएको हो । स्थानीय सरकारले सञ्चालन गर्ने कार्यमा सहकारिता, सह–अस्तित्व र समन्वयलाई प्रवर्द्धन गर्नु र स्थानीय सरकारका काममा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी नागरिकलाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नु पालिकाको उद्देश्य रहेको छ । यस पालिकामा ५ वडा, ६५.३५ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफल तथा ९६६८ जनसंख्या रहेको छ ।

(ख) लेखापरीक्षणको उद्देश्य :- लेखापरीक्षण गरिने निकायको वित्तीय विवरण तथा कारोबारको परीक्षण गरी उचित आश्वस्तता (Reasonable Assurance) प्रदान गर्नु वित्तीय लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो । यस कार्यालयको आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को सबै प्रकारका आर्थिक कारोबारको परीक्षण एवं प्रचलित कानूनको परिपालनाको मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो।

(ग) लेखापरीक्षणको क्षेत्र र अवधि :- यस कार्यालयको विनियोजन, राजश्व, धरौटी, कोष तथा अन्य आय-व्यय, मौज्दात हिसाब, आर्थिक व्यवस्थापन, कार्यक्रम सञ्चालन, जिन्सी व्यवस्थापन, जनशक्ति व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाह लगायत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा सञ्चालित क्रियाकलापलाई लेखापरीक्षण क्षेत्रमा समावेश गरिएको छ । स्थलगत लेखापरीक्षणको अवधि २०८०।०५।१५ देखि २०८०।०५।१७ सम्म रहेको छ ।

(घ) लेखापरीक्षण विधि :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड तथा मार्गदर्शनमा नमूना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा कार्यालयले स्वीकृत गरेको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजनाका आधारमा निकायको आन्तरिक नियन्त्रणको परीक्षण तथा विश्लेषणात्मक र विस्तृत परीक्षण विधि अवलम्वनबाट लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । लेखापरीक्षण गर्दा देखिएका व्यहोरा सम्बन्धमा कार्यालय प्रमुख तथा लेखा प्रमुख लगायतका पदाधिकारीहरूसँग छलफल सम्पन्न गरी कायम भएका व्यहोराहरू यस प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ ।

(ङ) लेखापरीक्षणको सीमा :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड, २०७७ तथा मार्गदर्शनमा नमूना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले नेपाल लेखापरीक्षण व्यवस्थापन प्रणाली (NAMS) अवलम्बन गरी स्वीकृत भएको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजना, लेखापरीक्षण गरिएको निकायबाट पेश भएका लेखा एवं सोसँग सम्बन्धित कागजात, विवरण, लिखित प्रतिनिधित्व पत्र, लेखापरीक्षण अनुबन्ध पत्र समेतको आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । आम्दानी तथा खर्चलाई नतिजासँग तुलना गरी विश्लेषण गर्नका लागि पर्याप्त भौतिक एवं स्थलगत अवलोकन गर्न भौगोलिक कठिनाइ, समय सीमा, स्रोतको उपलब्धता, प्रमाणको प्रकृति तथा पहुँच जस्ता अन्तर्निहित जोखिमहरु सीमाको रुपमा रहेका छन् । सारभूत रूपमा उल्लेखनीय नदेखिएका व्यहोरालाई प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छैन ।

(च) आर्थिक कारोबारको स्थिति :- कार्यालयको रु.८४ करोड १९ लाख १० हजार ३३० को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ । सो को बिष्तृत विवरण अनुसूची -१ मा संलग्न छ ।

(छ) लेखापरीक्षणको क्रममा असुली :- लेखापरीक्षणको क्रममा निम्नानुसारको रु. २९४४०० असुल भई दाखिला प्रमाण पेश भएको छ ।

कार्यक्रम/ब.उ.शी.नं.	वापत	रकम	मिति	दाखिला भएको बैङ्क
सामाजिक सुरक्षा	बढी भत्ता	५४२०	२०८१।०५।१७	राष्ट्रिय बाणिज्य बैक दार्चुला
आन्तरिक आय	घटी दाखिला	२४००		राष्ट्रिय बाणिज्य बैक दार्चुला
चालु तर्फ	कर कट्टी	५७४००	२०८१।५।२४	नेपाल ईन्भेस्मेन्ट मेगा बैक
आन्तरिक आय	जेसिवि भाडा	२०००००	२०८१।५।२४	नेपाल ईन्भेस्मेन्ट मेगा बैक
चालु तर्फ	बढी भुक्तानी	३२१८०	२०८१।५।२४	नेपाल ईन्भेस्मेन्ट मेगा बैक

लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोराहरु

२ **वित्तीय प्रतिवेदन**

२.१ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को नियम ७२(२) मा नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिमको आय र व्ययको वर्गीकरण तथा खर्च शीर्षक सम्बन्धी व्यवस्था अवलम्बन गर्नुपर्ने तथा नियम ७६(२) मा महालेखा परीक्षकबाट स्वीकृत भए बमोजिमको ढाँचामा लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था गरेकोमा यस पालिकाले २०७६।२।१९ मा महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत भएको सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (NPSAS) अनुसार लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ । पालिकाले उपलव्ध गराएको स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०) सम्बन्धमा निम्नअनुसार देखिएको छः

विवरण	चालु आ.ब.को कारोबार		गत आ.ब. को कारोबार	
	नगद	जम्मा	नगद	जम्मा
राजस्व, अनुदान र अन्य प्राप्ति				
कर	५,२१,६०,४८२.२७	५,२१,६०,४८२.२७	५,२९,४०,८७४.४४	५,२९,४०,८७४.४४
अनुदान	२६,२८,९२,३०५.८०	२६,२८,९२,३०५.८०	२७,५१,३१,१३५.४०	२७,५१,३१,१३५.४०
अन्य राजस्व	३४,८१,०६९.५४	३४,८१,०६९.५४	२६,४२,१३३.१५	२६,४२,१३३.१५
विविध प्राप्ति	६,९६,७३३.००	६,९६,७३३.००	०	०
कुल जम्मा प्राप्ति	३१,९२,३०,५९०.६१	३१,९२,३०,५९०.६१	३३,०७,१४,१४२.९९	३३,०७,१४,१४२.९९
चालु	२३,७२,३४,७६०.९४	२३,७२,३४,७६०.९४	२२,९५,२४,५०८.०६	२२,९५,२४,५०८.०६
पारिश्रमिक / सुविधा	१२,६५,१४,८६०.६०	१२,६५,१४,८६०.६०	११,९६,४२,५१०.९२	११,९६,४२,५१०.९२
मालसामान तथा सेवाको उपयोग	८,०१,१८,०४८.३४	८,०१,१८,०४८.३४	९,४१,७९,९७१.१४	९,४१,७९,९७१.१४
सहायता (Subsidy)	२,३९,०८,०१७.००	२,३९,०८,०१७.००	७,९७,५९५.००	७,९७,५९५.००
सामाजिक सुरक्षा	४४,६४,०३१.००	४४,६४,०३१.००	१,३१,५७,७७७.००	१,३१,५७,७७७.००
अन्य खर्च	२२,२९,८०४.००	२२,२९,८०४.००	१७,४६,६५४.००	१७,४६,६५४.००
पूंजीगत	११,५३,०४,७१२.००	११,५३,०४,७१२.००	१०,४७,७८,१४२.४०	१०,४७,७८,१४२.४०
भवन तथा संरचना	३,७७,६५,५२९.००	३,७७,६५,५२९.००	१,३८,४६,३९४.००	१,३८,४६,३९४.००
सवारी साधन, मेशिनरी औजार, फर्निचर्स तथा फिक्चर्स	१,१३,१९,६३८.००	१,१३,१९,६३८.००	५५,६६,७३२.००	५५,६६,७३२.००
अन्य पूँजीगत खर्च	२४,९८,१५६.००	२४,९८,१५६.००	०	०
सुरक्षा उपकरण	४,९३,१२५.००	४,९३,१२५.००	०	०
सार्वजनिक निर्माण	६,०१,४०,२६४.००	६,०१,४०,२६४.००	८,४६,६५,५१६.४०	८,४६,६५,५१६.४०
पूँजीगत सुधार खर्च	३०,८८,०००.००	३०,८८,०००.००	६,९९,५००.००	६,९९,५००.००
कुल जम्मा भुक्तानी	३५,२५,३९,४७२.९४	३५,२५,३९,४७२.९४	३३,४३,०२,६५०.४६	३३,४३,०२,६५०.४६
बचत /कमी (ग = क-ख)	(३,३३,०८,८८२.३३)	(३,३३,०८,८८२.३३)	(३५,८८,५०७.४७)	(३५,८८,५०७.४७)
धरौटी, आकस्मिक कोष लगायतका अन्य कोषको मौज्दातको थप/घट (+/-)	९,७६,१७९.५१	९,७६,१७९.५१	(२२,५५,७७९.००)	(२२,५५,७७९.००)
कट्टी रकम भुक्तानी/दाखिला गर्न बाकी			-३,४६४.००	-३,४६४.००

यस आ.ब.को नगद तथा बैंक मौज्दात (बचत /(कमी)) (ङ = ग+घ)	(३,२३,३२,७०२.८२)	(३,२३,३२,७०२.८२)	(५८,४४,२८६.४७)	(५८,४४,२८६.४७)
गत आ.व.को नगद तथा बैंक मौज्दात	४,६८,३५,२३५.८०	४,६८,३५,२३५.८०	५,२६,७९,५२२.२७	५,२६,७९,५२२.२७
विनिमय नाफा/घाटा तथा अन्य समायोजन				
आ.व. अन्तको बाँकी नगद तथा बैंक मौज्दात (ज= ङ+च+छ)	१,४५,०२,५३२.९८	१,४५,०२,५३२.९८	४,६८,३५,२३५.८०	४,६८,३५,२३५.८०

२.२ **वित्तीय विवरणको यथार्थता** - पालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कन गर्न स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ । आर्थिक कारोबार गर्दा सुत्रको प्रयोग गरी सम्पूर्ण आर्थिक कारोवारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवदेन गर्नुपर्दछ भने सोही प्रणालीबाट स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं. २७०) तयार गर्नुपर्छ । पालिकाले सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको रु.५२९४३९०२।००, स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रमको रु.६००००।०० र गरिबसंग विशेश्वर कार्यक्रमका लागि रु.४१४९८०।०० समेत गरी रु.५३४१८८८२।०० सुत्रमा लेखाङ्कन गरेको छैन।जसले गर्दा सुत्रबाट तयार भएको वित्तीय विवरणसमेत पूर्ण नहुँदा पालिकाको यथार्थ आर्थिक अवस्थाको चित्रण गरेको छैन । तसर्थ सबै आर्थिक कारोबार सुत्र मार्फत हुने र सबै कारोबार वित्तीय विवरणमा समावेश गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

२.३ फरक जिम्मेवारी - पालिकाले आफ्नो कारोबारको जिम्मेवारी भिडान गरी हिसाब यकिन गर्नुपर्दछ । पालिकाको गतवर्षको लेखापरीक्षण प्रतिवेदनअनुसार रु.४७१५४६९९।६० मौज्दात रहेकोमा यो वर्ष रु.४६८३५२३५।८० जिम्मेवारी सारेकोमा घटी जिम्मेवारी रु.३१९४६३।८० रहेको देखिन्छ।

२.४ फरक हिसाब — यस पालिकाले सुत्रबाट तयार गरेको स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७२) ले सबै कारोबार नसमेटेको कारण लेखापरीक्षणका क्रममा पालिकाबाट भएका सबै कारोबार समेटिने गरी एकीकृत आर्थिक विवरण तयार गर्न लगाइएकोमा उक्त दुई विवरणमा देहायअनुसार यस वर्षको प्राप्ति रु. ५३४१८८८२ र यस वर्षको भुक्तानी रु. ५३४१८८८२ फरक परेको देखिएकोमा गत वर्षको जिम्मेवारी र बैङ्क मौज्दात फरक परेको छैन । सुत्रमा पालिकाको सम्पूर्ण आर्थिक कारोबारहरु समाविष्ट गरी म.ले.प.फा.नं.२७२ ले पालिकाको समष्टिगत आर्थिक कारोबारको यथार्थ अवस्था चित्रण गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

विवरण	**गतवर्षको जिम्मेवारी**	**यसवर्षको प्राप्ति**	**यसवर्षको भुक्तानी**	**बैङ्क मौज्दात**
सुत्र अनुसारको वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७२)	४७१५४६९९.६०	३४४६०३८९५.७९	३७७२५८४६२.४१	१४५००१३२.९८
एकीकृत आर्थिक विवरणअनुसार	४७१५४६९९.६०	३९८०२२७७७.७९	४३०६७७३४४.४१	१४५००१३२.९८
फरक	०.००	५३४१८८८२.००	५३४१८८८२.००	०

२.५ बैङ्क हिसाब विवरण - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ७६ अनुसार पालिकाको कारोबार, आय व्ययको लेखा प्रणाली तथा राजस्व र खर्च शीर्षकको वर्गीकरण अनुसार लेखाङ्कन र बैङ्क हिसाब मिलान विवरण (म.ले.प.फा.नं.२१२) तयार गरी हिसाब भिडान समेत गर्नुपर्दछ । पालिकाले बैङ्क हिसाब मिलान विवरण तयार नगरेको कारण वर्षान्तमा स्रेस्ता र बैङ्क मौज्दात देहायअनुसार छ:

खाता	स्रेस्ताअनुसार मौज्दात रु.	बैङ्क स्टेटमेन्टअनुसार वर्षान्तको मौज्दात रु.	फरक रु.
स्थानीय तह सञ्चित कोष खाता	६३३२०८.७२	६३३२०८.७२	०
विविध खर्च खाता	४४७४८८.०१	४४७४८८.०१	०
स्थानीय विविध कोष खाता	४०४७७६.००	४०४७७६.००	०.००
स्थानीय तह प्रकोप व्यवस्थापन कोष खाता	४१७२५६.२५	४१७२५६.२५	
स्थानीय तह धरौटी खाता	१२५९७४०४.००	१२५९७४०४.००	०
जम्मा	१४५००१३२.९८	१४५००१३२.९८	०

३ खर्च बिश्लेषण

पालिकाले गत वर्षको जिम्मेवारीबाट रु. ४,७१,५४,६९९।६०, यस वर्ष कुल आन्तरिक आयबाट रु. ५१७५४९१।८० ,राजस्व बाँडफाँडबाट रु.५,११,६४,५४३।०१,संघीय सरकार अनुदानबाट रु.२४,२१,९९,४२९।८० प्रदेश सरकार अनुदानबाट रु.२,०६,९१,१२६।०० समेत रु. ३६६३८५२८९।४१ आम्दानी भएकोमा चालु तर्फ रु.२३,७२,३४,७६०।९४ र पुँजीगत तर्फ रु. ११,५३,०४,७१२।०० समेत रु. ३५२५३९४७२।९४ खर्च भएको छ। खर्च मध्ये आन्तरिक आयको हिस्सा १.४६ प्रतिशत रहेको छ। यस वर्ष पदाधिकारी सुबिधामा रु.४९६४५००।०० खर्च भएको छ जुन आन्तरिक आयको ०.८६ प्रतिशत रहेको छ। पालिकालाई प्राप्त भएको सबै अनुदान र राजस्व बाँडफाँडको रकमबाट ६७.२९ प्रतिशत चालु र ३२.७१ प्रतिशतमात्र पुँजीगत निर्माणमा खर्च भएको देखिन्छ।यसबाट पालिकाहरुले विकास निर्माण कार्यक्रम संचालनमा न्युन खर्च गरी प्रशासनिक कार्यमा बढी खर्च गरेको देखिन्छ। प्रशासनिक खर्च नियन्त्रण गर्दै प्राप्त अनुदान र राजस्व बाँडफाँडको रकम अधिक रुपमा विकास निर्माणमा परिचालन गरिनुपर्दछ।

४ त्रैमासिक पूँजीगत खर्चः

आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०७७ को नियम ३५ बमोजिम स्वीकृत भएको कार्यक्रममा चौमासिक प्रगति विवरण बनाई पेश गर्नुपर्ने र चौमासिक कार्यलक्ष्य तथा कार्यक्रम बमोजिम कार्यसम्पादन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ।कार्यालयले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार चौमासिक खर्चको स्थिति देहाय बमोजिम छ।वर्षान्तमा हतारमा काम गराउँदा कामको गुणस्तरमा असर पर्ने देखिएकोले नियममा भएको व्यवस्था अनुरुप आषाढमा खर्च गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

क्र.स	बजेट उपशिर्षक	कुल खर्च	चौमासिक खर्च रकम रु.हजारमा				
			प्रथम त्रैमासिक	दोस्रो त्रैमासिक	तेश्रो त्रैमासिक	चौथो त्रैमासिक	आषाढ महिना
	पुँजीगत खर्चतर्फ	११५३०४	३२९३	५८५०	१८४१२	८७७४९	३२७५४
	प्रतिशत		२.८५	५.०७	१५.९७	७६.१०	२८.४०

पालिकाले उपलब्ध गराएको विवरणअनुसार बार्षिक रु.,निकासा भएकोमा प्रथम त्रैमासिकमा रु.३२लाख ९३ हजार अर्थात २.८५ प्रतिशत, दोश्रो त्रैमासिकमा रु.५८लाख ५० हजार , अर्थात ५.०७ प्रतिशत र तेश्रो त्रैमासिकमा रु.१करोड ८४ लाख १२ हजार , अर्थात १५.९७ प्रतिशत र चौथो त्रैमासिकमा रु. ८ करोड ७७लाख ४९ हजार अर्थात ७६.१० प्रतिशत खर्च गरेको देखिएको छ ।

यसरी नै आषाढ महिनामा मात्र रु.३ करोड २७लाख ५४ हजार अर्थात २८.४० प्रतिशत खर्च देखिनुले आषाढमा आएर खर्चको चाप बढेको देखिएकाले सन्तुलित खर्च ब्यवस्थापन भएको देखिएन।स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार चौमासिक रुपमा सन्तुलित खर्च हुने गरी कार्यक्रम कार्यान्वियन गरिनुपर्दछ।

५ योजनाको प्राथमिकीकरण

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा २४ मा स्थानीय तहले आवधिक योजना बनाई लागू गर्नुपर्ने उल्लेख गरेको छ । स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ को दफा ५.२.४ सँग सम्बन्धित अनुसूची ३ मा आयोजना प्राथमिकीकरणका आधारहरू गरिवी निवारण, उत्पादनमूलक, रोजगारी, लागत सहभागिता, स्थानीय स्रोत र साधन, समावेशी विकास, दिगो र वातावरण संरक्षण र भाषिक र सांस्कृतिक विकास उल्लेख गरेको छ र सोही अनुसार गणना गरी प्राथमिकताका आधारमा योजना छनौट गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। तर पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा निम्नअनुसार ५ वडाको लागि ८१ वडागत र पालिकास्तरका १२ समेत कुल ९३ योजनामा वजेट विनियोजन गरेको छ।

क्र. सं.	कार्यक्रमको नाम	योजना सङ्ख्या	रु.२० लाखमाथिका योजना सङ्ख्या	रु.५ लाखदेखि २० लाख सम्मका योजना सङ्ख्या	रु.५लाखभन्दा कमका योजना सङ्ख्या
१.	पालिकास्तरीय	१२	११	१	०
२.	वडास्तरीय	८१	०	०	७६

उपर्युक्त विवरणअनुसार पालिकाले साना र वितरणमुखी योजनाहरु सञ्चालन गरेको देखिन्छ । जसले गर्दा सञ्चालित योजनाबाट प्रतिफल प्राप्त नहुनका साथै चालु प्रकृतिका खर्चमा वृद्धि भै लागत प्रभावी नहुने तथा निर्माण कार्यको गुणस्तरमा समेत प्रश्न उठ्ने गरेको छ ।त्यसैगरी यो वर्ष सभाले पारित गरेका उल्लेखित योजना मध्ये ८९ योजनामात्र कार्यान्वियन भई ४ योजना कार्यान्वियन हुन सकेको देखिएन।तसर्थ पालिकाले योजना वस्तुनिष्ठ तवरले प्राथिमिकीकरण र छनौट गरी सोको प्रभावकारी कार्यान्वियन गर्नुपर्दछ ।

६ स्थानीय तथ्याङ्क, अभिलेख तथा स्रोत नक्साङ्कन

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ बमोजिम स्थानीयतहले आफ्नो क्षेत्रभित्रको आधारभुत तथ्याङ्क संकलन, अभिलेख र सोको ब्यवस्थापन गर्नुपर्ने तथा आफ्नो क्षेत्रभित्रको शैक्षिक, भौगोलिक अवस्था, प्राकृतिक श्रोत अन्तर्गत खानी, जंगल तथा अन्य श्रोत, पूर्वाधार अन्तर्गत सडक, पुल, खानेपानी लगायतको अभिलेख तथा श्रोत नक्साङ्कनसहितको पालिकाको प्रोफाइल तयार गर्नुपर्ने ब्यवस्था छ । पालिकाले स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानून र सोको मापदण्ड बनाएको तथा स्रोत नक्साङ्कन गरेको देखिएन । स्थानीय तहका हरेक प्राथमिकीकरणका क्रियाकलाप सञ्चालनमा तथ्याङ्कले महत्वपूर्ण भुमिका खेल्ने हुँदा सोको संकलन र अभिलेख राख्ने कार्यमा पहल हुनु आवश्यक छ ।

७ गत वर्षको भुक्तानी

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन,२०७६ को दफा ९.२(घ) मा बहुवर्षीय खरिद र विशेष परिस्थितिबाट सृजित दायित्वमध्ये आगामी वर्ष भुक्तानी गर्नुपर्ने बाँकी रकम समावेश गरेर बजेट बनाउने व्यवस्था छ। पालिकाले गत वर्षको भुक्तानी दिन बाँकीको खाता तथा कच्चावारी (म.ले.प.फा.नं. २२१) प्रमाणित तथा यस वर्षको बजेटमा समेत गत वर्षको भुक्तानी दिन बाँकीको व्यवस्था गरी रु.५८३२३४४.३२ भुक्तानी दिएको छ।

८ बजेट पेश, पारित र अख्तियारी

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ मा स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई असार १० गते भित्र पेश गर्ने र यसरी पेश भएको बजेट छलफल गरी असार मसान्तभित्र सभाबाट पारित गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । सोही ऐनको दफा ७३ मा सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको ७ दिनभित्र स्थानीय तहका प्रमुखले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस पालिकाको उपप्रमुखले मिति २०८०।३।७ मा रु.३६ करोड

०४ लाख ७१ हजारको बजेट सभा समक्ष पेश गरेकोमा सभाबाट मिति २०८०।३।७ मा पारित भएको छ । यसैगरी स्थानीय तहका प्रमुखले मिति २०८०।४।१ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गरेको देखिन्छ ।

९ आर्थिक सहायता

पालिकाले स्पष्ट मापदण्ड र कार्यविधि तर्जुमा गरी तथा बजेट विनियोजन गरेर मात्र आर्थिक सहायता वितरण गर्नु पर्दछ। पालिकाले मापदण्ड र कार्यविधि तयार नगरी विभिन्न व्यक्तिहरुलाई रु.१० लाख ७२ हजार आर्थिक सहायता वितरण गरेको छ । उक्त रकम पालिकाको कुल आन्तरिक आय रु.४८ लाख ५६ हजारको २२.०८ प्रतिशत हुन आउँछ । निश्चित विधि र मापदण्ड वेगर आर्थिक सहायता वितरण गर्ने प्रक्रियामा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।

१० जिन्सी दाखिला तथा संरक्षण

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा २८ मा जिन्सी मालसमान कार्यालयमा प्राप्त भएको सात दिनभित्र यथास्थानमा दाखिला गरी स्रेस्ता खडा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। त्यस्तै आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ९५ मा कुनै प्रकारबाट कार्यालयमा प्राप्त हुन आएको सम्पत्ति तथा जिन्सी मालसामानको विवरण र मूल्य समेत खुलाई सम्पत्ति तथा जिन्सी किताबमा सात दिनभित्र आम्दानी बाँधी लगत अद्यावधिक गर्नुपर्ने उल्लेख छ । जिन्सी मालसामान कार्यालय प्रमुखको रेखदेखमा भण्डार प्रमुखले जिम्मा लिनुपर्ने, मूल्य नखुलेको सम्पत्ति कार्यालय प्रमुखबाट मूल्य कायम गरी श्रेस्ता राख्नुपर्ने, नियम ९९ मा जिन्सी मालसामानको निरिक्षण गर्नुपर्ने, नियम १०१ मा जिन्सी मौज्दातको वार्षिक विवरण तयार गर्नुपर्ने लगायतका जिन्सी श्रेस्ता सम्बन्धी व्यवस्था छ। जिन्सी श्रेस्ता व्यवस्थित गर्न मलेप फारम नम्बर ४०१ देखी ४१८ सम्म फारमहरु लागू भएको छ भने जिन्सी हिसाब तथा श्रेस्ता राख्नको लागि महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले २०७७।४।१ देखि सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली PAMS लागू गरेको छ। २०७७।७८ देखि अनिवार्य उक्त प्रणालीमा जिन्सी अभिलेख राख्नु पर्दछ। त्यस कार्यालयले PAMS लागू गरेतापनि गत वर्षसम्मको अल्या जिम्मेवारी नसारेको, यो वर्ष खरिद भएको सबै सामाग्रीको जिन्सी दाखिला नगरेको, यो वर्ष खर्च भएका जिन्सी मौज्दातबाट पूर्ण रुपले नघटाएको, जिन्सीको व्यवस्थित अभिलेख नराखेको, खरिद भएका खर्च हुने प्रकृतिका सामान समेत माग फारमबाट खर्च घटाउने नगरेको, जिन्सी सम्बन्धमा पालिका स्थापना भएदेखि कै सामान खरिदको विवरण सम्बन्धमा छानबिन गरी के कति सामान खरिद भएको छ, ती सामान कहाँ के कस्तो अवस्थामा के-कस्को जिम्मामा रहेको छ यकिन गर्नुपर्ने स्थिति देखिएको छ। यससम्बन्धमा कार्यालय प्रमुखले उचित ध्यान दिएको देखिएन। अत: जिन्सी सामान सम्बन्धमा पालिका स्थापना भएकै अवधिदेखिकै खरिद सम्बन्धी विवरण तयार गरी PAMS ENTRY गरी सम्पत्ति तथा मालसामान संरक्षण हुनुपर्दछ ।

११ आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीः

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ वमोजिम आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी लागु गर्नुपर्नेमा लागु गरेको पाइएन। यस सम्बन्धमा देखिएका अन्य व्यहोराहरू तपशिल बमोजिम रहेका छन ः

• स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ अनुसार आफ्नो क्षेत्रभित्रको आधारभूत तथ्यांक संकलन, अभिलेखांकन र व्यवस्थापन गर्नुपर्नेमा गरेको पाइएन ।

• पालिकाले एक आर्थिक वर्ष मित्र भएको आर्थिक कारोवारको अनुसूची १४ वमोजिमको ढाँचामा वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरेको पाइएन ।

• स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७५ बमोजिम एक आर्थिक वर्षमा खर्च हुन नसकी बाँकी रहेको रकम आर्थिक वर्षको अन्तमा स्थानीय तहको संचित कोषमा ट्रान्सफर गर्नुपर्नेमा पालिकाले साउन १५मा मात्र ट्रान्सफर गरेको छ ।

• पालिकाले कार्यक्रमगत तथा योजनागत खाता राखेको पाइएन । साथै पालिकाबाट यस वर्ष संचालित कार्यक्रम तथा योजनाको कार्यान्यवयन र सेवा प्रवाह समेतको वार्षिक कार्यक्रम अनुसारको प्रगति प्रतिवेदन तयार गरेको पाइएन।

• अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७ बमोजिम मध्यकालीन खर्च संरचना तयार गर्नुपर्नेमा पालिकाले सो बमोजिमको मध्यकालीन खर्चको संरचना तयार गरेको पाइएन ।

• विषयगत क्षेत्रमा संचालन हुने कार्यक्रममा बैठक भत्ता, भ्रमण भता, तालिम, गोष्ठीतर्फ बढी केन्द्रीत भई वितरणमुखी रहेको पाइयो ।

• पालिकाले जिन्सी सामानको एकीकृत विवरण तथा सहायक जिन्सी खाता अध्यावधिक नगरी वडा कार्यालय तथा विभिन्न संघ संस्थालाई वितरण गरेको पाइयो ।

• वडा कार्यालयमा रहेका जिन्सी सामान अभिलेख पालिकाको मूल जिन्सी खातामा अध्यावधिक गरेको पाइएन ।

• साना तथा ठूला सबै निर्माण कार्यको नापी किताब कम्प्यूटरबाट तयार गरिएको लुजशिटमा भरी भुक्तानीको लेखासाथ राख्ने गरेको छ । कतिपय निर्माण कार्यलाई थप निरन्तरता दिन वा अन्य कारणले पछि पनि पुनरावलोकन गर्नपर्ने भएकोले आवश्यक परेको समयमा उपलब्ध हुनसक्ने गरी संस्थागत स्मृतिको लागि डिजिटलाईज गरी वा अन्य तवरले सुरक्षित राख्न आवश्यक देखिन्छ ।

• कतिपय सड़क तथा कुलो/नहर निर्माण तथा मर्मतमा सो स्थानको चेनेज नं. उल्लेख गर्ने नगरेबाट एकै कार्यको लागि दोहोरो भुक्तानी हुनसक्ने र निर्माणस्थलको अनुगमन निरीक्षणमा द्विविधा हुने भएकोले जुनसुकै समयमा पनि निर्माणस्थलको पहिचान हुने गरी चेनेज लगायतका संकेतहरूलाई अनिवार्य गर्नुपर्दछ ।

• जुनसुकै निर्माण कार्य, मालसामान, परामर्श सेवा वा अन्य सेवा खरिदको लागि लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा कार्यालयले निर्माण तथा सेवा सम्बन्धी कार्यको लागत अनुमान तयार गरेको भए तापनि लागत अनुमान वेगर फर्निचर, कार्यालय सामान, कम्प्यूटर आदि खरिद गरेको देखिन्छ ।

• मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम ६ (क) अनुसार ठेक्का सम्झौता र कर भुक्तानीको जानकारी सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयलाई नदिई आर्थिक वर्षको अन्तमा मात्र दिइएको तथा इ टिडिएस नगरेको ।

• कार्यालयले उद्वेश्य प्राप्तिमा आइपर्ने सम्भावित जोखिमहरू पहिचान गरी निराकरणको प्रयास गरेको अभिलेख नराखेको ।

• सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ७ र ८ खरिद अनुसार गुरुयोजना र वार्षिक खरिद योजना तयार गर्नुपर्नेमा तयार गरेको पाइएन ।

• स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १३ वमोजिम आर्थिक वर्ष शुरु हुनुभन्दा पन्ध्र दिन अगावै पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको निर्माण सामाग्री मूल्य, ज्याला, भाडा तथा अन्य महशुलको स्थानीय न्यूनतम दररेट तोक्नुपर्नेमा तोकेको पाइएन ।

• स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७४ (२) अनुसार सार्वजनिक खरिद नियमावली बनाई लागु गर्न सक्ने व्यवस्था भएकोमा वनाएको पाइएन ।

• सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ अनुसार यस वर्ष कार्यसम्पन्न भएका आयोजना तथा कार्यक्रमहरु उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण गर्नुपर्नेमा गरेको पाइएन ।

• सञ्चालित योजनाको सूचना पाटीमा आय-व्यय, अपेक्षित र वास्तविक लाभका साथै उपभोक्ताको योगदान र कार्यसम्पादन | लगायतका विषयमा स्पष्ट गरी सरोकारवाला सहितको सार्वजनिक सुनुवाई र सार्वजनिक परीक्षणलाई अनिवार्य गर्नु गराउनु पर्नेमा अधिकांशतः पालना भएको पाइएन ।

• वातावरण संरक्षणको एकीकृत दीर्घकालीन योजना तयार नगरेको ।

• सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) नियमावली, २०६५ को नियम १४ अनुसार नागरिक वडापत्रमा उल्लेखित सेवाहरूको कार्यान्वयन स्थिति अनुगमन गर्न अनुगमन संयन्त्र तय गरेको पाइएन ।

• निजामती सेवा ऐन, २०४९ वमोजिम कार्य विवरण वनाई लागु गरेको पाइएन ।

• पालिकामा समाहित भएका साविकका गाउँ विकास समितिको नाममा रहेको पेश्की तथा बेरुजु अभिलेख समायोजन भएको पालिकामा कायम गरी नियमानुसार पेश्की फयौट तथा बेरुजु सम्परीक्षण कार्य गर्नुपर्नेमा यस पालिकामा समाहित भएका साबिकका विषयगत कार्यालयको बेरुजू लगत तथा सम्परीक्षणको अभिलेख पालिकाले यकिन गरी अध्यावधिक गरेको छैन ।

• पालिकाले चल अचल सम्पति, दायित्व तथा अभिलेख उक्त कार्यालयहरु समाहित भएका पालिकामा स्वतः हस्तान्तरण हुने व्यवस्था अनुसार पालिकाले सम्पतिको अभिलेख तथा जिन्सी लगत तयार गर्नुपर्ने भनी गत विगतको प्रतिवेदनमा उल्लेख भए पनि सो व्यवस्थाको कार्यान्वयन भएको पाइएन ।

तसर्थ पालिकाले आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई तोकिए बमोजिम प्रभावकारी र विश्वशनीय बनाई सेवा प्रवाह सुदृढ बनाउने तर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

१२ **आन्तरिक लेखापरीक्षण**

स्थानीय तह संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७७ (२) मा स्थानीय तहले आर्थिक कारोबारको नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारीताको आधारमा प्रत्येक चौमासिक समाप्त भएको एक महिना भित्र आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनुपर्ने उल्लेख छ।तर पालिकाले यस वर्षको आर्थिक कारोबारको आन्तरिक लेखापरीक्षण गराएको छैन।तसर्थ कानुनमा तोकिए बमोजिम आर्थिक कारोबारको आन्तरिक लेखापरीक्षण गराई आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

१३ **कानून र सञ्चालन स्थिति**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ अनुसार स्थानीय तहहरुले आफ्नो अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयमा ऐन तथा सोको अधिनमा रही नियम निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड बनाई कार्यान्वयनमा ल्याउन सक्ने व्यवस्था छ । जसअनुसार स्थानीय तह सञ्चालनको लागि संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट ३० नमूना कानूनहरु बनाई उपलब्ध गराएकोमा यस पालिकाले हालसम्म ३ वटा ऐन, ४ वटा नियमावली, १२ कार्यविधि निर्देशिका १ लगायत २० वटा कानुन निर्माण गरी कार्यान्यनमा ल्याएको छ। साथै पालिकाले गत विगतमा ८७ तथा यस वर्ष २० वटा समेत १०७ कानूनहरु निर्माण गरी सभाबाट स्वीकृत गरी उक्त कानूनहरु राजपत्रमा प्रकाशन गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ ।

१४ **न्यायिक समिति**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ४६ देखि ५३ सम्म न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र तथा न्याय सम्पादन प्रक्रियाको व्यवस्था गरेको छ। समितिमा परेको उजुरीमध्ये मेलमिलाप प्रकृतिका आधारमा विवाद दर्ता भएको ३ महिनाभित्र टुङ्गो लगाउने व्यवस्था छ।तर लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार गत वर्ष फछ्र्यौट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउन बाँकी ३ र यो बर्ष थप भएको ९ गरी कुल १२ दर्ता भएकोमा ५ वटा मात्र फछ्र्यौट भई ७ बाँकी देखिन्छ।न्याय सम्पादन प्रक्रियालाई ऐनले तोकेको म्यादभित्र फछ्र्यौट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउनुपर्दछ ।

१५ **राजस्व आन्तरिक नियन्त्रण**

१५.१ **लगत अद्यावधिक गरी नराखेकोः** पालिकाले राजस्व बक्यौताको अभिलेखहरु अद्यावधिक गरी राखेको देखिएन । अभिलेख नरहेकोले गत विगतमा के कति राजस्व बक्यौता रहेको विषयमा यकीन हुन सकिएन । पालिकाले गत विगतसहितको राजस्व बक्यौता अभिलेख अद्यावधिक गरी राजस्वको अभिलेख चुस्त दुरुस्त बनाउनुपर्दछ ।

१५.२

आन्तरिक आयः स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय समेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ।पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा केन्द्रीय अनुदानबाट गरेको खर्चका तुलनामा आन्तरिक आयको स्थिति देहाय बमोजिम छ ।

केन्द्रिय अनुदानबाट खर्च	आन्तरिक आय	आन्तरिक आय प्रतिशत
२६२८९०५५५.८	५१७५४९१.८०	१.४६

उपरोक्त विवरण अनुसार स्थानीय तहमा प्राप्त केन्द्रीय अनुदानबाट भएको खर्चको तुलनामा आन्तरिक आयको हिस्सा १.४६ प्रतिशत मात्र रहेको छ।त्यसैले पालिकाको आन्तरिक आय संकलनको दायरालाई फराकिलो पार्दै आन्तरिक आय वृद्धि गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ।

१५.३ **कर तथा शुल्क असुली** - स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ५५, ५७, ५८ र ५९ मा एकीकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा कर, घरजग्गा वहाल कर, व्यवसाय कर र वहाल विरौटी शुल्क उठाउने व्यवस्था रहेको छ । ती आय शीर्षकमा आय अनुमान र असुली स्थिति निम्नानुसार रहेको देखिन्छ।

आय शीर्षक	अनुमान	असुली	असुलीप्रतिशत
सम्पतीकर	५०,०००.००	४१,७५३.००	८३.५१
भुमिकर/मालपोत	६५००००	५१८५०५.५	७९.७७
वहालकर	५०००००	३२४३६९.४२	६४.८७
वहालविटौरी कर	५,०००.००	०	०
अन्यमनोरञ्जन कर	५,०००.००	0	०
कृषितथापशुजन्य वस्तुको व्यावसायिककारोवारमा लाग्ने कर	२०,०००.००	६,२००.००	३१.
सरकारीसम्पत्तीको वहालबाट प्राप्त आय	७३९५०००	१५७७११५	२१.३३
पर्यटनशुल्क	१०,०००.००	०	०
अन्यसेवा शुल्क तथा बिक्री	१०००००	१२,०००.००	१२.
न्यायिकदस्तूर	५,०००.००	२००	४.
शिक्षाक्षेत्रको आम्दानी	५,०००.००	०	०
परीक्षाशुल्क	१०,०००.००	७,४००.००	७४.
अन्यप्रशासनिक सेवा शुल्क	३०००००	१२०७५०	४०.२५
नक्सापासदस्तुर	५,०००.००	०	०
सिफारिशदस्तुर	७०००००	५२६४४४.८८	७५.२१
व्यक्तिगतघटना दर्ता दस्तुर	२०००००	१३७६१३	६८.८१
नाताप्रमाणित दस्तुर	२०,०००.००	१३,१००.००	६५.५
अन्यदस्तुर	७७००००	७३१,७८२.००	९५.०४
व्यावसायरजिष्ट्रेशन दस्तुर	१०,०००.००	३१०	३.१
न्यायिकदण्ड, जरिवाना र जफत	५,०००.००	१००	२.
धरौटीसदरस्याहा	१००००००	०	०
अन्यराजस्व	५०००००	७१,५८६.००	१४.३२
व्यवसायकर	४५००००	३८९५३०	८६.५६
बेरूजू	७२३०००	६९६७३३	९६.३७
	१३४३८०००	५१७५४९१.८	३८.५१

पालिका भित्र रहेका करदाताहरुको अभिलेख व्यवस्थित नरहेको एवं बुझाउन ल्याएको अवस्थामा मात्र कर एवं शुल्क बुझ्ने परिपाटी रहेकोले उल्लिखित असुली यथार्थ मान्न सक्ने अवस्था देखिएन ।तसर्थ आफ्नो क्षेत्रभित्र करदाताको अभिलेख अद्यावधिक गरी करको दायरामा ल्याउनु पर्दछ ।

१५.४ **आय अनुमानः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय समेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ।पालिकाले पेश गरेको आय-व्ययको अनुमानमा

आन्तरिक आयतर्फ मालपोत, कर, सेवा शुल्क, दस्तुर वापत अनुमानित रु.१ करोड ३४ लाख ६५ हजार प्राप्त हुने प्रक्षेपण गरेकोमा आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा रु. ५१७५४९१।८० अर्थात अनुमान भन्दा ६१.५६ प्रतिशत घटी आय प्राप्त गरेको छ। आम्दानीका अन्य स्रोतको पहिचान गरी आयको अनुमान यर्थाथपरक बनाई आय आर्जन वृद्धि गर्नेतर्फ विशेष ध्यान दिन आवश्यक देखिएको छ ।

१५.५ **राजश्व दाखिला :** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्त्व नियमावली २०७७ को नियम ५८ बमोजिम जिम्मेवार व्यक्तिले आफ्नो जिम्मामा आएको सरकारी नगद सोही दिन दाखिला गरी स्रेस्ता खडा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । साथै सोही नियम अनुसार तोकिएको समयमा राजश्व रकम दाखिला नगरेमा सम्वन्धित तालुक कार्यालयले २५ प्रतिशत जरिवाना गरी नगद दाखिला गर्न लगाई कसूरको मात्रा अनुसार प्रचलित कानून बमोजिम बिभागीय कारवाही समेत गर्न गराउन सक्ने व्यवस्था छ।कार्यालय अन्तर्गत ५ वडा र पालिकाले प्राप्त गरेको राजश्व रकम ऐनमा भएको व्यवस्था अनुसार तोकिएको अवधि भित्र दाखिला गरेको छ ।

वडा नं.	कुल संकलित रकम	बैंकमा जम्मा भएको रकम	दाखिला हुन बाँकी रकम
पालिका	३८१७९८४.४२	३८१७९८४.४२	०
१	२४४८२८.०६	२४४८२८.०६	०
२	२८४४४५.८०	२८४४४५.८०	०
३	२४०५२७.००	२४०५२७.००	०
४	३९८२७६.९९	३९८२७६.९९	०
५	१८९४२९.५३	१८९४२९.५३	०
जम्मा	५१७५४९१.८०	५१७५४९१.८०	०

यस पालिकामा आम्दानी भएको ३८१७९८४।४२ रकम मध्ये ३१९४६३।८० गत वर्षको आम्दानी समावेश छ ।

१५.६ **म ले प फारमको प्रयोग नभएकोः** राजश्व आम्दानी गर्ने कार्यालयहरुले तोकिएका मलेप फारमहरु प्रयोग गर्नुपर्दछ ।राजश्व तर्फ मलेप फारमहरु १०१ देखि ११५ सम्म तोकिएका छन ।जस अनुसार दैनिक राजश्व/आम्दानी खाता १०२, गोश्वारा भौचर १०३, राजश्व आम्दानिको शीर्षगत खाता १०४, राजश्व आम्दानीको गोश्वारा खाता १०५, राजस्व आम्दानीको दैनिक नगद प्राप्त गोश्वारा खाता १०६, राजश्व आम्दानीको दैनिक बैंक भौचर प्राप्त गोश्वारा खाता १०७, राजश्व आम्दानी बैंक नगदी किताब १०८, राजश्वको बैंक हिसाब मिलान विवरण १०९, राजश्व आम्दानीको आर्थिक विवरण/फाँटवारी ११०, करदाताको लगत १११, करदाताको गोश्वारा लगत फारम ११२, राजश्व आम्दानीको लगत र असुली प्रतिवेदन ११३, राजस्व आम्दानीको केन्द्रिय अभिलेख खाता ११४ र कोष अवस्थाको मासिक विवरण ११५ छन् ।राजस्व आम्दानी गर्ने पालिका र वडा कार्यालयहरुको उपरोक्त फारमहरु प्रयोग गरेको पाइएन । फारमहरु प्रयोग नभएकोले रसिदबाट प्राप्त भएको आम्दानीको यकिन हुन सकिएन ।तोकिएको मलेप फारमहरु प्रयोग गरी आम्दानीको अभिलेख चुस्त र दुरुस्त राख्नुपर्दछ ।

१६ **सहकारी नियमन**

सहकारी ऐन, २०७४ को दफा ७३ अनुसार मासिक, चौमासिक, वार्षिक प्रतिवेदन बुझाउनु पर्ने र सहकारी नियमावली, २०७५ को नियम २८(४), सहकारी संस्थाहरुको सुपरीवेक्षण, निरीक्षण तथा अनुगमन निर्देशिका, २०७८ को दफा ३ मा मासिक प्रतिवेदन प्रत्येक महिना ७ गते भित्र एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) दाखिला गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले उपलव्ध गराएको विवरणअनुसार पालिका भित्र १७ वटा सहकारी संस्था रहेका छन् । पालिका भित्रका सहकारी संस्थाहरुले एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) बाट विवरण दाखिला गरेको पाइएन ।त्यसैगरी पालिकाबाट अनुगमन निरीक्षण गरी तयार गरिएको प्रतिवेदन समेत लेखापरीक्षणका क्रममा पेश भएन । जसले गर्दा सहकारीको सञ्चालन अवस्था बारे अध्ययन गर्न सकिएन।तसर्थ ऐन, नियमावली र निर्देशिका अनुसार प्रणालीमा विवरण दाखिला गर्न लगाई सोको प्रभावकारी अनुगमन गर्नुपर्दछ ।

१७ **पेस्की बाँकी**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ५० मा पेश्की दिइएको रकम तोकिएको म्याद भित्र फछ्यौट गर्नु गराउनु पेश्की लिने दिने दुवै पक्षको कर्तव्य हुने उल्लेख छ । पालिकाले निजाङ खोला झोलुङ्गे पुल निर्माण उपभोक्ता समितिलाई दिएको पेश्की आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्म फस्यौट नभई रु ५१३००० बाँकी रहेको देखिन्छ । उक्त म्याद नाघेको पेश्की फस्यौट गर्न बाँकी रहेकोले उक्त पेश्की नियमानुसार फस्र्यौट गर्नुपर्ने रु

पेश्की	५,१३,०००

१८ **प्रशासकीय संगठन र जनशक्ति व्यवस्थापन**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ बमोजिम स्थानीय तहको कार्यबोझ, राजस्व क्षमता, खर्चको आकार र स्थानीय आवश्यकता समेतलाई ध्यानमा राखी कर्मचारी समायोजन भएपछि मात्र संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा स्थानीय तहमा संगठन संरचना कायम हुने व्यवस्था छ । पालिकामा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित ९८ दरबन्दी स्वीकृत रहेकोमा लेखापरीक्षण अवधि सम्म ४३ जना पदपूर्ती भएको देखिन्छ । लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार कार्य व्यवस्थापनका दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण मानिएका अधिकृत, इन्जीनियर, जनस्वास्थ्य अधिकृत सहित २४ पदहरु रिक्त रहेका छन् ।दरबन्दी बमोजिम जनशक्तिको पूर्णता नहुँदा विषयगत कार्यक्रम सञ्चालन, सेवा प्रवाह तथा पालिकाको समग्र कार्य सम्पादनमा असर परेको स्थिति छ । तसर्थ रिक्त पदहरु यथाशक्य छिटो पूर्ति गरी सेवाप्रवाह प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

१९ **कर्मचारी व्यवस्था**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ (८) मा नगर प्रहरी, सवारी चालक, सयस, बगैंचे, प्लम्बर लगायतका पद तथा सेवामा बाहेक करारमा नियुक्त गर्न पाइने व्यवस्था छैन । पालिकाले उल्लेखित पदहरुमा बाहेक कर्मचारी करारमा नियुक्त गरी तलब भत्ता रु.१,४९,३१,५०१।०० भुक्तानी गरेको पाइयो । ऐनको व्यवस्था विपरीत कर्मचारी नियुक्त गरी भुक्तानी गर्ने कार्य नियमसम्मत देखिएन । साथै कार्यबोझको आधारमा O&M गरी कानुन बमोजिम पारदर्शी हिसावले मात्र कर्मचारी नियुक्ति गर्नुपर्नेमा सो बेगर कर्मचारी करारमा नियुक्ति गरी खर्च लेखेको देखियो ।

पद	नियुक्ति संख्या	तलब भत्ता रु
हे अ पाँचौ	२	७८००००
ले अ चौथो	१	३२५०००
स्वास्थ्य चौथो	१२	३९००००००
अधिकृत छैठो	१	५६७९५७
क अ पाँचौ	१	४५१४९०
स क अ चौथो	१	३२५०००
अमिन चौथो	१	३२५०००
इन्जिनियर अ छैठो	१	५६७९५७
स इ चौथो	२	८४१४९०
अ स इ चौथो	३	९७५०००
अनमी	५	१७२९६५०
कृषि अ छैठो	१	५६७९५७
कृषि चौथो	११	३५७५०००
जम्मा		१४९३१५०१

२० **पदाधिकारी सेवा सुबिधा**

स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यको सुविधा सम्बन्धी ऐन २०७५ अनुसार पदाधिकारी तथा सदस्यले पाउने सुविधाको व्यवस्था गरेको छ । पालिकाले पदाधिकारीको वार्षिक पारिश्रमिक सुविधामा रु ४७,०३,५००।०० खर्च लेखेको देखिन्छ। स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरुले पाउने सुविधाको सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन २०७५ को दफा ३ मा स्थानीय तहको आन्तरिक स्रोत समेतको आधारमा सम्बन्धित सभाले पारित गरेको सुविधा तथा भत्ता पाउने व्यवस्था छ ।पालिकाले यो बर्ष पदाधिकारीको वार्षिक पारिश्रमिक सुविधामा रु. ४७,०३,५००।०० खर्च लेखेको देखिन्छ। उक्त खर्च पालिकाको यो वर्षको आन्तरिक आय रु ५१,७५,९४१।०० को तुलनामा ९०.८७ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । उक्त कानूनले आन्तरिक स्रोत समेतको आधारमा सुविधा पाउने व्यवस्था गरेतापनि पालिकाले राजस्व बाँडफाँडबाट मात्र खर्च व्यहोरेको देखिन्छ । तसर्थ पालिकाले आन्तरिक आय बढाई यस्तो खर्चलाई आन्तरिक आयको निर्दिष्ट सिमाभित्र राख्नुपर्दछ ।

२१ **बाख्रा वितरण**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ५७ अनुसार कार्यालयले लेखा राख्दा सो लेखालाई प्रमाणित गर्ने बिल भरपाई तथा अन्य कागजात सिलसिलावद्ध रुपमा राख्नुपर्दछ ।यस वर्ष गरिबसँग विशेश्वर कार्यक्रम अन्तर्गत बाख्रा वितरण कार्यक्रममा पालिकाले उन्नत जातको १० वटा बाख्रा रु १२००००।००मा खरिद गरिएकोमा उक्त वाख्रा वडा नं ४ र ५ का १० कृषकहरुलाई १/१ को दरले प्रत्येक कृषकलाई वितरण गरेकोमा बाख्राको विमा नगरेकोले वितरण गरेको बाख्राको विमा गर्नुपर्दछ।

२२ **उपचार कोष**

पालिकाले औषधी उपचार कोष परिचालन निर्देशिका २०७५ को अनुसुची २ मा औषधी उपचार खर्च लिन आवश्यक कागजातहरु पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ।पालिकाले यो वर्ष कार्यापालिकाको निर्णयको आधारमा उपचार सहयोग वापत रु ८९३८१८।०० खर्च गरेको

भएतापनि लाभ लिने सेवाग्राहीहरुले उल्लेखित आवश्यक कागजातहरु पूर्ण रुपमा पेश नगरी पालिकाले उपचार सहायता वितरण गरेको देखिन्छ।पालिकाले निर्देशिकाको पूर्ण पालना गरी उपचार सहायता वितरण गर्न ध्यान दिनुपर्दछ।

२३ **महिला स्वयमसेविकालाई भत्ता प्रोत्साहन भत्ता**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ बमोजिम व्ययको बजेट अनुमान आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही औचित्यताको आधारमा विविध खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ ।पालिकाले महिला स्वयमसेविकालाई वर्षभरीमा रु. ६४८०००।०० प्रतिवेदन दिए वापत प्रोत्साहन भत्ता वापत रकम भुक्तानी गरेको छ ।साथै प्रतिवेदन वापत प्रोत्साहन भत्ता भुक्तानी गरेकोमा उक्त प्रतिवेदनमा पालिकामा पेश भएको देखिएन ।महिला स्वयमसेविकाले प्रोत्साहन भत्ता सुविधा पाउने कानूनी व्यवस्था नरहेकोले कानूनी व्यवस्था गरी यस्तो सुविधा प्रदान गर्नुपर्दछ ।

२४ **वितरण भरपाई**

-

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-११** को निर्णयले रू **१५१,१२०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

२५ **सोझै खरिद**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ८(२) मा खरिद प्रतिस्पर्धा सीमित हुने गरी टुक्रा पारी खरिद गर्न नमिल्ने, नियमावली, २०६४ को नियम ८५ मा रु.१० लाखसम्म सोझै, नियम ८४ मा रू.१० लाखदेखि रू.२० लाखसम्म सिलबन्दी दरभाउपत्रबाट र सोभन्दा बढीको खरिद कार्य बोलपत्रको माध्यमबाट गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यो वर्ष पालिकाले एकै प्रकृतिको निम्नानुसारका मसलन्द तथा मालसामान खरिदको लागि प्रतिस्पर्धा नगराई विभिन्न सप्लायर्सबाट सोझै खरिद गरेको पाइयो। पालिकाले आगामी दिनमा यस्तो खरिदमा नियन्त्रण गरी सार्वजनिक ऐन, नियमावली अनुसार प्रतिस्पर्धा एवं पारदर्शिता हुनेगरी खरिद गर्नुपर्दछ। जसका केही उदाहरणहरु निम्न छन ः

भौ.न.मिति	सप्लायर्सको नाम	विवरण	खरिद रकम
२१५-०८०।०९।११	लटिनाथ स्टेशनरी एण्ड सप्लायर्स खलङ्गा	योजना किताब छपाई	४०३९७५
४३७-०८०।१२।१८	आयुषमान स्टेशनरी एण्ड सप्लायर्स खलङ्गा	मध्यमकालीन खर्च संरचना दिगो विकास लगायतका पुस्तक छपाई	४०७९३०
५७६-०८१।०२।२५	प्रोएक्टिभ डिभलपर्स एण्ड विजनेश सोलुसन	स्थानीय तहको योजना तर्जुमा किताब छपाई	४९४९४०
५६५-०८१।०२।२३	शुभलक्ष्मी मल्टी ट्रेड एण्ड सप्लायर्स खलङ्गा	मसलन्द तथा कार्यालय सामान	९३२२५०
५४७-०८१।०२।०४	लटिनाथ स्टेशनरी एण्ड सप्लायर्स खलङ्गा	मसलन्द तथा कार्यालय सामान	९३३०९८
१६४-०८१।०२।२३	आनन्द ट्रेर्डस एण्ड सप्लायर्स	मेशिनरी तथा औजार	५५९४६३
१४४-०८१।०४।०२	लटिनाथ स्टेशनरी एण्ड सप्लायर्स खलङ्गा	मेशिनरी तथा औजार	५०५६७५

२६ **मूल्य अभिवृद्धि कर कट्टी**

मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ (एक्काइसौं संशोधन) को नियम ६(ग) मा सरकारी निकाय वा नेपाल सरकारको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व भएको संघ संस्थाले ठेक्का सम्झौता वा करार अन्तर्गत आपूर्ति हुने वस्तु वा सेवा वापतको रकम सम्बन्धित ठेकेदार वा आपूर्तिकर्तालाई भुक्तानी गर्दा निजलाई भुक्तानी गर्ने कर रकमको तीस प्रतिशतले हुन आउने रकम निजको नामबाट सम्बन्धित राजस्व शीर्षकमा जम्मा गरी बाँकी रहने कर वापतको रकम मात्र भुक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। पालिकाले निम्नानुसारको खरिद कार्यमा

नियमावलीमा भएको व्यवस्था अनुसारको तीस प्रतिशत मू.अ.कर कट्टा नगरी रु.४९२५७।०० भुक्तानी दिएकोले उक्त रकमको मु.अ.कर समायोजन पत्र पेश हुनुपर्ने रु.

गोभौनं./मिति	भुक्तानी पाउनेको नाम	भुक्तानी रकम	मुअकर कर रकम	३० प्रतिशत रकम
५७६-०८१।०२।२५	प्रोएक्टिभ डिभलपर्स एण्ड विजनेश सोलुसन	४९४९४०	५६९४०	१७०८२
५६५-०८१।०२।२३	शुभलक्ष्मी मल्टी ट्रेड एण्ड सप्लायर्स खलङ्गा	९३२२५०	१०७२५०	३२१७५
			जम्मा	४९२५७

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-११** को निर्णयले रू **१४,०७९** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-११** को निर्णयले रू **१९,३०८** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	४९,२५७

२७ **अतिथि सत्कार खर्च:**

पालिकाले यस आ.व.मा अतिथि सत्कार खर्च गाउँपालिका भित्र रु.५७१२६२।००, चियापान तथा अतिथि सत्कारमा रु.३५९९८०।००, अतिथि सत्कार वडा कार्यालयमा रु.३२७६३५।०० र कन्टिन्जेन्सी खर्चबाट रु.१५००००।०० समेत कुल रु.१५५८८७७।०० खर्च गरेको देखियो। जुन आन्तरिक आय (रु.५१५७९४१।००) को ३०.२१ प्रतिशत हुन आउँछ। पालिकाले आगामी दिनमा आन्तरिक आय बढाउने र यस्ता अनुत्पादक खर्चमा कटौती गर्दै सार्वजनिक कोषको सदुपयोग गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ।

२८ **फिल्ड भत्ता:**

दुहुँ गाउँपालिकाको कर्मचारी फिल्ड सुविधा सम्बन्धी कार्यविधि,२०७९ को बुदाँ नं ३ मा पालिका र वडामा कार्यरत प्राविधिकहरुलाई महिनाको कम्तिमा १५ दिन फिल्डमा खटिएमा अनुसूची १ बमोजिम मासिक फिल्ड भत्ता उपलब्ध गराउने उल्लेख छ। पालिकाले यस आ.व.मा ७ जना प्राविधिक कर्मचारीलाई फिल्ड भत्ता बापत रु.८०४०१४.० भुक्तानी दिएको देखियो। जुन कुल आन्तरिक आय रु.५१५७९४१.० को १५.६८ प्रतिशत हुन आउँछ। प्राविधिकले पेश गरेको मासिक फिल्ड भ्रमण फाँटवारीमा अनुगमन योजनाको नाम नखुलेको, कुन-कुन स्थानमा भ्रमण गरेको हो सो नखुलेको र महिना भरिनै फिल्ड भ्रमण गएको भनि उल्लेख भएबाट स्रेस्तासाथ पेश भएको भ्रमण फाँटवारी यथार्थपरक छ भन्न सकिने अवस्था देखिएन। अत: आन्तरिक आयको अनुपातमा फिल्ड भत्ताबापतको रकम बढी खर्च भएको देखिएकोले आगामी दिनमा पालिकाले आवश्यकता र यथार्थमा रही फिल्डमा खटिएको अवस्थामा मात्र भुक्तानी गर्नुपर्दछ साथै यस्तो खर्चमा नियन्त्रण गरिनुपर्दछ।

२९ **शीर्षक फरक पारी खर्च**

गाउँपालिकाले बजेटमा स्वीकृत शीर्षकको रकम सोही शीर्षकमा खर्च गर्नुपर्दछ ।पालिकाले चालु खाताबाट महाकाली निर्माण सेवालाई धरौटी फिर्ता वापत रु ९००००।०० भुक्तानी गरेको देखिन्छ।पालिकाले धरौटी खातावाट फिर्ता नगरी चालुबाट गरेकोले तथा मुल्य अभिवृद्धि कर समायोजन पत्र वेगर नै फिर्ता गरेकोले मुअकर समायोजन पत्र पेश गरी नियमित गर्नुपर्ने रु

अनियमित भएको	९०,०००

३० **दरबन्दी भन्दा बढी कर्मचारी**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा 83 मा स्थानीय तहले स्थायी प्रकृतिको कामको लागि आवश्यक पर्ने तथा सेवा करारमा लिने कर्मचारीको लागि लाग्ने खर्च व्यहोर्ने स्रोत समेत विश्लेषण गरी दरबन्दी प्रस्ताव गर्नुपर्ने र यस्तो दरबन्दीको व्यवस्थापन सर्वेक्षण गरी सभावाट स्वीकृत गराउनुपर्ने व्यवस्था छ । तर पालिकाले स्वीकृत दरवन्दी भन्दा बढी देहायका पदमा निम्नानुसार कर्मचारी

नियुक्ति गरी तलव भत्ता भुक्तानी गरेको पाइयो। दरबन्दी भन्दा बढी कर्मचारी नियुक्तिको पुष्ट्याई तथा औचित्य पालिकाले पेश गरेको छैन । जसले गर्दा प्रशासनिक खर्चमा वृद्धि हुनुका साथै अन्य कार्य उपलब्धिमा समेत नकारात्मक असर पर्दछ । स्वीकृत दरबन्दी भन्दा बढी कर्मचारी नियुक्त गरी भुक्तानी गर्ने कार्य नियमित नदेखिएको रु

पदको नाम	स्वीकृत दरवन्दी	पदपूर्ति (स्थायी र करार)	दरबन्दी भन्दा बढी पदपूर्ति	तलव भत्ता भुक्तानी
कृषि सहायक चौथो	७	१०	३	९७५०००
इन्जिनियरिङ सहायकस्तर	७	९	२	६५००००
				१६२५०००

अनियमित भएको	१६,२५,०००

३१ सवारी साधन तथा मेशिनरी औजार भाडा

सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम १३(२) मा सवारी साधन भाडामा लिने प्रयोजनार्थ सो सम्बन्धी ज्ञान भएका दक्ष प्राविधिकहरुको समिती गठन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ ।त्यस्तै उपनियम ३ मा समितिले लागत अनुमान तयार गर्दा भाडामा लिने सवारी विवरण, स्पेसिफिकेशन, अवस्था र आयु, प्रचलित बजार,भाडामा लिने अवधि, इन्धनको मूल्य र खपत जस्ता विषयहरुलाई विचार पुर्याउनुपर्ने उल्लेख छ ।पालिकाले यो वर्ष कार्यालय प्रयोजनको लागि सवारी साधन भाडामा लिई रु.११९१३५३।०० खर्च लेखेको छ । भाडाको लागत अनुमान तयार नगरी प्रतिस्पर्धा बेगर सोझै सम्झौता गरेको पाइयो ।यसरी खरिद नियमावलीले निर्धारिण गरेको प्रक्रिया वेगर सोझै सम्झौता गरी खर्च लेख्ने नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

३२ सवारी साधन,मेशिनरी औजार मर्मत तथा सम्भार खर्च

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ वमोजिम सरकारी जिन्सी मालसामान हानी नोक्सानी नहुने गरि संरक्षण गर्ने र तिनीहरुको राम्रो सम्भार गरी वा चालु अवस्थामा राख्ने उत्तरदायित्व सम्वन्धित कार्यालय प्रमुखको हुने उल्लेख छ । मर्मत खर्च लेखेका सामानहरुमा डेक्सटप, कम्प्युटर, ल्यापटप, प्रिन्टर साथै मेशीनरी औजार र सवारी साधनहरु रहेका छन।कार्यालयले सवारी साधन तथा औजार सामाग्री मर्मतको स्थायी अभिलेख र लगसिट तयार नगरेको एवंम् व्यक्तिको नाममा समेत मर्मत तथा सम्भार बापत भुक्तानी दिएको हुँदा मर्मत खर्च यथार्थ हो भन्नेमा विश्वत हुने आधार देखिएन।मेशिन औजार मर्मतको अभिलेख खाता नराख्दा गत आ.व. मा भएको खर्च संग तुलना गरी भिडाउने आधार देखिएन। सोही वमोजिम कार्यालयमा रहेको चल्ती जिन्सी मालसामान मर्मत गर्नुपर्ने भएमा कार्यालय प्रमुखबाट मर्मत आदेश स्वीकृत गराई मर्मत गराई खर्च लेख्ने र सोको मर्मत अभिलेख तयार गरी राख्नुपर्दछ । पालिकाले मर्मत खर्च भुक्तानी गर्दा म.ले.फा.नं ४१५ व्यवस्थित तवरले तयार नगरी मेशिनरी औजार मर्मत तथा सम्भार खर्च तर्फ रु. ८५८९८६ खर्च लेखेको छ ।सवारी साधनहरुको मर्मत सम्भार खर्च लेख्दा लाभ लागत विश्लेषण गरेको देखिएन ।अतः नियमको पालना गरी खर्च व्यवस्थित गर्नेतर्फ पालिकाको ध्यान जानुपर्ने देखिन्छ ।

३३ पत्रपत्रिका छपाई तथा सूचना प्रकाशन

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८५(१क) मा रु ५ लाख रुपैंयासम्मको निर्माण कार्य, मालसमान र परामर्श सेवा सोझै खरिद गर्न सकिने व्यवस्था छ । त्यस्तै नियम ८५ अनुसार एक आर्थिक बर्षमा एकै फर्म वा व्यवसायी वा संस्थाबाट ५ लाख भन्दा बढीको सामान सोझै खरिद गर्न नहुने व्यवस्था छ । तर पालिकाले यस बर्ष पत्रपत्रिका छपाइ तथा सूचना प्रकाशनमा सोझै खरिद मार्फत पालिका चालु खाताबाट रु ११३७५८७।०० खर्च गरेको छ । यसरी खर्च गर्ने प्रवृत्तिमा सुधार गर्दै सिलबन्दी बोलपत्र वा दरभाउपत्रको माध्यमद्वारा प्रतिस्पर्धात्मक विधिबाट खरिद गर्नुपर्नेमा पटक-पटक एउटै फर्मलाई एकै प्रकारको सूचना प्रकाशन गरेबापत भुक्तानी दिनुका साथै कतिपय फर्मलाई भुक्तानी दिँदा स्पेसिफिकेशनहरुलाई ध्यान दिई खरिद गर्नुपर्दछ ।

३४ भ्रमण खर्च

३४.१ भ्रमण खर्च नियमावली २०६४ मा कुनै कर्मचारीलाई भ्रमणमा खटाउँदा भ्रमणको उद्देश्य उल्लेख गर्नुपर्ने, भ्रमणबाट फर्के पश्चात उद्देश्य अनुरुप कार्यसम्पादन गरेको प्रमाणित हुने कागजात सहित भ्रमणको उपलब्धी समेत उल्लेख गरी भ्रमण प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने र भ्रमण गर्ने

कर्मचारीको अभिलेख अनुसूची ६ को ढाँचामा राख्नुपर्ने व्यवस्था छ । साथै भ्रमणमा खटाउने पदाधिकारीले विश्वसनिय आधार र प्रमाण स्थापित हुने गरी आवश्यकता अनुसार आन्तरीक नियन्त्रण प्रणालिको व्यवस्था गर्नुपर्ने उल्लेख छ । पालिका कार्यालयले यो वर्ष भ्रमण खर्च र अनुगमन मूल्याङ्कन शिर्षकमा रु.२१,०३,४२२।०० खर्च लेखेको देखियो । लेखापरीक्षणको क्रममा संकलन गरिएको विवरण अनुसार गाउँपालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारीले सबैले दैनिक भ्रमण भत्ता प्राप्त गरेको देखियो।पालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरु नै औचित्य नखुल्ने गरी भ्रमणमा जाने गरेको देखिएको छ । भ्रमण खर्च भुक्तानी भएका सबैजसो भ्रमण आदेशमा भ्रमणको स्पष्ट उद्देश्य र कारण नखुलाई कार्यालयको कामकाजको लागि भनी उल्लेख गरेको कर्मचारी वा पदाधिकारी भ्रमण गई कार्यालयको काम सम्पादन गरेको पुष्टि हुने प्रमाण तथा भ्रमण प्रतिवेदन पेश हुने नगरेकोले भ्रमण खर्च सरकारी कामको लागि नै हो भनी यकिन गर्ने अवस्था देखिएन । पेश भएका भ्रमण आदेश तथा भ्रमण बिल लगायत कागजातवाट भ्रमण खर्चको औचित्य पुष्टि हुने देखिँदैन । वडा सचिव, कार्यालय सहयोगी, वडा अध्यक्ष, सदस्य लगायत अधिकांश पदको कार्य विवरण अनुसार पालिका बाहेक अन्यत्र खासै काम नहुनेमा प्रत्येक महिना कार्यालयको कामकाज उल्लेख गरी जिल्ला सदरमुकाम दार्चुला तथा जिल्ला बाहिर धनगढी लगायत स्थानमा गएको देखाउने गरेको पाइयो । जुन भ्रमणको औचित्य पुष्टि हुने देखिँदैन । भ्रमणमा खटाउने सम्बन्धमा कार्यालय प्रमुखले आन्तरीक नियन्त्रण प्रणालीलाई व्यवस्थित गरेको देखिएन । यसरी आवश्यकता र औचित्य वेगर भ्रमण आदेश स्वीकृत गर्ने र भ्रमण गर्ने परिपाटीमा अविलम्ब नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।

३४.२ भ्रमण भत्ता

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-११** को निर्णयले रू **११,६००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

३५ **घरभाडा**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९४(११) मा सार्वजनिक निकायले वार्षिक पाँच लाख भन्दा बढी भाडा तिर्नुपर्ने गरी घर भाडामा लिनुपरेमा नियम ९४(४) बमोजिम प्रमुख जिल्ला अधिकारीको अध्यक्षतामा रहने समितिबाट घर भाडा निर्धारण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस जिल्लावाट कायम भएको जिल्ला दररेट अनुसार गाडी जाने बाटो भएकोमा रु १५।०० प्रति वर्ग फिट गाडी जाने बाटो नभएकोमा रु १३।०० प्रति वर्गफीट उल्लेख छ । पालिकाले यस आर्थिक वर्षमा रु १०,३८,४५१।०० घर भाडा वापत भुक्तानी गरेको छ ।पालिकाको आफ्नै भवन २०८० असार मसान्त भित्र सम्पन्न हुनुपर्नेमा लेखापरीक्षण अवधि २०८१ भाद्र सम्म सम्पन्न नदेखिएकोले यथाशिघ्र सम्पन्न गरी सोको उचित प्रयोग गर्नुपर्दछ।

३६ **रोजगारी सृजना कार्यक्रम**

स्थानीयतहमा सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूत गराउन एवम् सामूदायिक पूर्वाधारहरुको विकास मार्फत नागरिकको जीवनयापनमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले स्थानीय तह भित्र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत रोजगारी सृजना कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ । यस कार्यक्रम व्यवस्थित रुपमा सञ्चालनका लागि प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७५ तयार गरेको छ। यस कार्यक्रम अन्तर्गत पालिका अन्तर्गत विभिन्न स्थानमा सडक मर्मत तथा फिल्ड निर्माण लगायतका योजना सञ्चालन गरी यस वर्ष ८७ जनालाई २० दिन देखि १०० दिनले १७४० दिन रोजगारी उपलव्ध गराई रु.५८११६००.० श्रमिक ज्याला खर्च गरेको छ। पालिकाका नियमित योजना र रोजगारी सृजना कार्यक्रम अन्तर्गतका योजना छनौट गर्दा योजना छनौटको आधार नखुलाएकोले दोहोरो परे नपरेको सम्बन्धमा स्पष्ट हुन सकिएन। योजनामा दोहोरो नहुने गरी योजना छनौट गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ। उक्त खर्चवाट लक्षित वर्गमा अल्पकालीन रोजगारी सृजना भए तापनि कामको दीगोपना तथा दीर्घकालीन रोजगारी सिर्जना भएको देखिंदैन। तसर्थ कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका बमोजिम व्यवस्थित तवरले कार्य सञ्चालन गर्नुपर्दछ ।

३७ **परामर्श तथा डीपिआर खर्च:**

बजेट व्यवस्था भई कार्यान्वयन हुने आयोजनाको मात्र गुरुयोजना डीपीआर लगायतको अध्ययत गरी प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्दछ । यस पालिकाले यो बर्ष स्वीकृत बार्षिक कार्यक्रम अनुसार देहायबमोजिमको कार्य परामर्शदाताबाट गराई प्रतिवेदन प्राप्त गरको छ।

कार्य विवरण	परामर्शदाता	स्वीकृत रकम	खर्च रकम
दुहु गाउँपालिकाको कार्यविधि तर्जुमा	प्रारुप ईन्जिनियरिङ सर्भिसेज प्रा.लि.	५०००००	४९०४२०
अप्टिकल फाईबरको डिपिआर	कुविर फिट प्रा.लि. भक्तपुर	१२२००००	१२१००००
	जम्मा:	१७२००००	१७००४२०

यस्तो अध्ययन कार्य गराउँदा लाग्ने खर्चको लागत अनुमान तयार गर्दा आधार स्पष्ट नभएको र स्वीकृत बजेट बमोजिमकै रकम खर्च गरेको उपयुक्त देखिएन। डी.पी.आर.तयार गर्दा कार्यालयको प्राविधिक जनशक्तिबाट यस्तो कार्य गराउनुपर्दछ। यसरी खर्च गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

३८ **मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री खरिदः**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ८(२) मा खरिद प्रतिस्पर्धा सिमित हुने गरी टुक्रा पारी खरिद गर्न नमिल्ने, नियमावली, २०६४ को नियम ८५ मा रु.१० लाखसम्म सोझै, नियम ८४ मा रू.१० लाख देखि रू.२० लाखसम्मसिलबन्दी दरभाउपत्रबाट र सोभन्दा बढीको खरिद कार्य बोलपत्रको माध्यमबाट गर्नुपर्नेव्यवस्था छ। पालिकाले मसलन्द तथा कार्यालय सामाग्री खरिदको लागि रु.४४ लाख विनियोजन गरेको रु.४३ लाख ५९ हजार खर्च गरेको देखियो। खरिद ऐन तथा नियमावलीमा भएको व्यवस्था बमोजिम एउटै प्याकेज बनाई बोलपत्रको माध्यमबाट खरिद गर्नुपर्नेमा देहायानुसार टुक्रा बनाई शिलबन्दी दरभाउ र सोझै खरिदबापत निम्नानुसार रु.४३५९६९२।०० खर्च गरेको देखियो। खरिद योजना बनाई आवश्यकता र मागको आधारमा खरिद कार्य गरी यस्तो खरिदमा नियन्त्रण गर्ने र सार्वजनिक ऐन, नियमावली अनुसार प्रतिस्पर्धा एवं पारदर्शिता हुनेगरी खरिद गर्नुपर्दछ।

भौ.न.मिति	सप्लायर्सको नाम	भुक्तानी रकम	कैफियत
९२-०८०।०६।३०	लटिनाथ स्टेशनरी एण्ड सप्लायर्स खलङ्गा	१९९४३१९	शिलबन्दी दरभाउपत्रको माध्यमबाट खरिद
२३५-०८०।९।२२	लटिनाथ स्टेशनरी एण्ड सप्लायर्स खलङ्गा	५०००२५	सोझै खरिद
५४७-०८१।३।०४	लटिनाथ स्टेशनरी एण्ड सप्लायर्स खलङ्गा	९३३०९८	सोझै खरिद
५६५-०८१।२।२३	शुभलक्ष्मी म्लटी ट्रेर्डस एण्ड सप्लार्यस खलङ्गा	९३२२५०	सोझै खरिद
	जम्मा	४३५९६९२	

३९ **सामाजिक सुरक्षा**

३९.१ **भत्ता वितरणः** सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को दफा २६ बमोजिम सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको लागि निकासा भएको रकम सोही आर्थिक वर्षमा खर्च नभएमा आर्थिक बर्षको अन्त्यमा रकम फिर्ता गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यो वर्ष सामाजिक सुरक्षा भत्ता वडा नं.१ देखि ५ सम्मको लागि नेपाल इन्भेटमेन्ट मेगा बैंक मार्फत भत्ता वितरण गर्न रु. ५,२९,४३,९०२।०० निकासा भएको छ ।

३९.२ **समाजिक सुरक्षा कार्यक्रम संचालनः** सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७५ को अनुसूची ८ मा स्थानीय तह र बैंक बिच हुने सम्झौताको दफा ६ मा पालिकाबाट प्राप्त रकम लाभग्राहीको खातामा बैंकले जम्मा गरी प्रत्येक खातामा जम्मा भएको रकम देखिने विवरणसहित बाँकी रकम भए पालिकालाई उपलब्ध गराउनुपर्ने, कुनै लाभग्राहीको लगतकट्टा भएमा लगतकट्टा भएको मिति र पाउने रकम समेतको जानकारी पालिकाले तत्काल बैंकलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने र सोको जानकारी प्राप्त भएपछि बैंकले लगत कट्टा भएको लाभग्राहीको उक्त मिति पछि रकम पालिकामा फिर्ता पठाउने तथा बैंकले निष्क्रिय खाताको विवरण प्रत्येक श्रावण र माघ महिनाभित्र पालिकालाई दिनुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाबाट विभिन्न त्रैमासिकमा नेपाल इन्भेटमेन्ट मेगा बैंकलाई रकम जम्मा गर्न पठाएको

रकम मध्ये भुक्तानी नभई निष्क्रिय खातामा रहेको रकम संघीय सञ्चित कोषमा दाखिला गर्नुपर्दछ। लगत अद्यावधिक गरी रकम निष्क्रिय नहुने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।

३९.३ **लगत कट्टाः** सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को दफा ११ बमोजिम स्थानीय तहको अभिलेखबाट नाम हटाउनुपर्नेमा कुनै लाभग्राहीको मृत्यु भएमा, एकल महिलाले विवाह गरेमा, बालबालिकाको उमेर ५ वर्ष पुगेमा, बैंकबाट वितरण भएकोमा लगातार १ बर्ष सम्म खाता निष्क्रिय भएमा, सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने व्यक्तिक्ति बसाई सरी अन्यत्र गएमा र अयोग्य ब्यक्ति भत्ता प्राप्त गरेको प्रमाणित भएमा स्थानीय तहको वडा कार्यालयमा ३५ दिनभित्र घटना दर्ता गराएमा वा कुनै लाभग्राहीले घटना दर्ता नगराएको अवस्थामा स्थानीय तहका वडा अध्यक्ष, वडा सदस्य वा वडा सचिव वा कार्यरत कर्मचारीले घटना भएको जानकारी पाएमा सत्य तथ्य बुझी वडा कार्यालयबाट लगत कट्टा गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा लाभग्राहीको लगत कट्टा गरेको विवरण लेखापरीक्षणको क्रममा पेश नभएकोले वास्तविक संख्या एकिन गर्न सकिएन ।

३९.४ **पारदर्शिता र अनुगमन तथा निरीक्षणः** सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को दफा २७ बमोजिम मन्त्रालय, विभाग, प्रदेश मन्त्रालय तथा पालिकाका प्रमुख वा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले भत्ता वितरण कार्य प्रकृयाको निरीक्षण तथा अनुगमन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । सो बमोजिम पालिकाले कसैले दोहोरो हुनेगरी र सरकारी सुविधा लिने ब्यक्तिले भत्ता लिए नलिएको सम्बन्धमा अनुगमन गरी प्रतिवेदन दिएको देखिएन । सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को दफा ३२ बमोजिम स्थानीय तहले लाग्राहीको नाम, दर्ता तथा नवीकरण प्रकृया, भत्ताको दर, प्राप्त हुने बैंक, लाभग्राहीले पूरा गर्नुपर्ने प्रकृया सम्बन्धी स्थानीय सामाजिक संघसंस्था तथा गैर सरकारी संस्थाको सहयोग लिएर अनिवार्य रुपमा प्रचार प्रसार गर्ने र सो सम्बन्धी सूचना स्थानीय एफ. एम. लगायत संचार माध्यमहरुबाट प्रचार प्रसार गर्ने र भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीहरुको नाम नामावली स्थानीयतहले आफ्नो वेभसाईटमा राख्ने व्यवस्था रहेको छ । यसवर्ष पालिकाले सो बमोजिम कार्य गरेको देखिएन ।

४० **छात्रावृत्ति अनुदान**

शिक्षा तथा मानव श्रोत विकास केन्द्रले प्रकाशन गरेको कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका २०७९।८० को क्रियाकलाप नं ७.२.१.१.मा IEMIS मा प्रवृष्टि भएको संख्यालाई सत्यापन गरी विद्यार्थी संख्या यकिन गरेर मात्र छात्रवृति अनुदान निकासा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले IEMIS मा प्रविष्टि भएको तथ्याङ्कको आधारमा १९ वटा विद्यालयमा रु.३९५८००।०० निकासा गरेको छ। IEMIS मा प्रवृष्टि भएको संख्यालाई सत्यापन नगरी विद्यार्थी संख्या मात्र यकिन गरी छात्रवृत्ति अनुदान निकासा गरेको नियमसम्मत देखिदैन। अत: पालिकाले सत्यापन पश्चात निकासा दिने र सोको अनुगमन गरी प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्दछ।

४१ **निःशुल्क पाठ्यपुस्तकः-**

कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका २०८०।०८१ मा विद्यालयलाई पाठ्यपुस्तकबापतको रकम तेस्रो त्रैमासिकभित्र अनुदान दिने, यसरी अनुदान दिँदा पहिलो पटकमा विद्यार्थी संख्याको ७५ प्रतिशत संख्यालाई मात्र अनुदान दिने र शैक्षिक सत्र २०८१ को विद्यार्थी भर्नाको विवरण, पाठ्यपुस्तक खरिद र वितरण गरेको विवरणका आधारमा यकिन गरी नपुग हुने रकम मात्र थप २५ प्रतिशतबाट अनुदान दिने र विद्यार्थीले शैक्षिक सत्रको सुरुवात मै पुरा सेटमा नयाँ पाठ्यपुस्तक पाए नपाएको अनुगमन गरी उपलब्धताको सुनिश्चितता गर्ने कार्य पालिकाको हुने व्यवस्था रहेको छ। तर पालिका अन्तर्गतका १९ विद्यालयहरुलाई निःशुल्क पाठ्यपुस्तक वापतको शत प्रतिशत रकम रु.१४५४९७०।०० असार महिनामा मात्र निकासा गरेको पाइयो। पालिकाले विद्यार्थीको भर्ना विवरण तथा विद्यालय अनुगमन नगरी विद्यालयले पेश गरेको IEMIS को तथ्यांक अनुसार शतप्रतिशत अनुदान उपलब्ध गराएको रकम कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिकामा भएको व्यवस्था विपरित देखियो। अनुदान रकमले विद्यार्थीहरुलाई पाठ्यपुस्तक पुगे नपुगेको तथा विद्यार्थीले शैक्षिक सत्रमा पाठ्यपुस्तक पाए नपाएको अनुगमन नगरेको निकासा भएको रकमको सही सदुपयोग भएको छ भन्न सक्ने अवस्था भएन। यस वर्ष १ देखि १२ कक्षा सम्मका विद्यार्थीहरुलाई निःशुल्क पाठ्यपुस्तक वापत रु.१४५४९७०।००० खर्च लेखेकोमा विद्यार्थीले पाठ्यपुस्तक पाए नपाएको सो सम्वन्धमा स्थानीय तहबाट अनुगमन प्रतिवेदन पेश गरी पाठ्यपुस्तक उपलब्धताको सुनिश्चितता गर्नुपर्दछ।

४२ **सेनेटरी प्याड**

४२.१ सेनेटरी प्याड (वितरण तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि,२०७६ को दफा ४ मा पालिकाले खरिद गरेको सेनेटरी प्याड गुणस्तरमा कमी नआउने गरी भण्डारण गर्नुपर्ने उल्लेख छ। साथै दफा ५ मा सेनेटरी प्याड त्रैमासिक,चौमासिक वा अर्धवार्षिक रुपमा वितरण गर्न सकिने उल्लेख छ। पालिकाले लागत अनुमान तयार नगरी विनियोजन रकमलाई नै आधार मानी युनिग्लोब सप्लार्यस धनगढीबाट (भौ.न.२०६-०८१।०३।०४ बाट) ९२०० प्याकेट सेनेटरी प्याड रु.७६.८४(मु.अ.कर समेत) का दरले रु.७०६९२८।०० (मु अ कर समेत) मा खरिद गरेको छ। पालिकाले गत विगतको खपतलाई आधार मानी समयमै उचित परिमाणमा खरिद गर्नुपर्नेमा वर्षान्तमा खरिद गरी विद्यालयहरुका प्रधानाध्यापकहरुलाई ३२०० प्याकेटमात्र बुझाएको भरपाई पेश भएको देखियो। बाँकी लेखापरीक्षणमा औँल्याईएपछि ६००० प्याकेट वितरण गरेको भरपाई पेश भएको छ। वितरण गरिएका प्याडहरु सम्बन्धित छात्राहरुले पाए नपाएको तथा सही प्रयोग गरेको सुनिश्चितताको लागि पालिकाबाट अनुगमन नगरेकोले प्याड सदुपयोग र उपलब्धताको सुनिश्चितताको लागि पालिकाबाट अनुगमन गरी प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्दछ।

४२.२ बढी भुक्तानी: आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९(५) मा सरकारी रकम खर्च गर्दा त्यस्तो खर्च पुष्टि गर्ने विल, भरपाई, प्रमाण र कागजात संलग्न हुनुपर्ने र सोही नियमावलीको ३९(१०) मा खर्चको भुक्तानी दिन रीत पुगे नपुगेको जाँच गरी भुक्तानी दिने व्यवस्था छ। पालिकाले सेनेटरी प्याड खरिदको लागि तीनवटा दररेट माग गरेकोमा पेश गरेको दररेटमा सेनेटरी प्याड सप्लायर्स कर्ता युनिग्लोब सप्लायर्स धनगढीले प्रति प्याड रु.६८.० (मु.अ.कर सहित) पेश गरेकोमा सप्लायर्सले रु.७६.८४(मु.अ.कर सहित) पेश गरेको र सोही बमोजिम भुक्तानी भएको देखिएको प्रति प्याड रु.८.८४ का दरले ९२०० प्याड को रु.८१३२८।०० बढी भुक्तानी भएकोले उक्त रकम युनिग्लोब सप्लायर्स धनगढीबाट असुल हुनुपर्ने रु..

असुल गर्नुपर्ने	८१,३२८

४३ **बढी तलब भुक्तानी:**

शिक्षा नियमावली, २०५९ को नियम १७९ मा कुनै पनि विद्यालयले आवश्यकभन्दा बढी रकम माग गर्ने र निकासा दिने पदाधिकारीलाई कानून बमोजिम कारबाही गरी बढी निकासा वा खर्च भएको रकम असुल उपर गरिने उल्लेख छ। पालिकाले विद्यालयका शिक्षकहरुको तलबभत्ता अनुदान निकासा गर्दा देहायका विद्यालयका शिक्षकलाई निम्नानुसार बढी रु.१०६०९५।०० अनुदान निकासा गरेको देखिएकोले उक्त बढी निकासा रकम सम्बन्धित विद्यालयबाट असूल/फिर्ता गरी संघीय संचित कोषमा दाखिला हुनुपर्ने रु...

क्र.स.	विद्यालयको नाम	विवरण	बढी निकासा रकम
१	श्री लटिनाथ आ.वि.पहरीगाँउ	प्रा.वि.तृ.गोपालदत्त जोशीको ६ ग्रेड शिक्षक किताबखानाबाट तलबी प्रतिवेदन पारित भएकोमा ८ ग्रेडको दरले निकासा भएकोले बढी रु.६३६१.० का दरले १३ महिनाको रु.८२६९३.० बढी निकासा भएको	८२६९३
२	श्री भगवती आ.वि.फोक्से	प्रा.वि.शि.संगिता कार्की मिति ०८०।१०।२५ मा महाकाली न.पा.दार्चुलामा सरुवा भई गएकोमा माघ महिनाको २४ गतेसम्मको रकम निकासा हुनुपर्नेमा पोशाक भत्ता सहित पुरै माघ महिनाको भुक्तानी भएकोले बढी रु.१२९४८.० निकासा भएको	१२९४८
३	श्री पिपचौरी मा.वि. विण	प्रा.वि.तृ.राधाभट्ट २०८०।१।२५ मा राजिनामा स्वीकृत भएकोमा पुरै महिनाको तलब निकासा भएको हुँदा रु.१०४५४.० बढी निकासा भएको	१०४५४
		जम्मा	१०६०९५

असुल गर्नुपर्ने	१,०६,०९४

४४ **समानिकरण अनुदानबाट शिक्षकलाई तलब भत्ता:**

अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ९ मा स्थानीय तहलाई स्वीकृत दरबन्दी भित्रका शिक्षकको तलब भत्ता बापत सशर्त अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था छ। पालिकाले स्वीकृत दरबन्दीभित्र नपरेका एवं विद्यालयले गत विगतदेखि नै आन्तरिक

स्रोतबाट तलब भत्ता व्यहोरेका शिक्षकलाई यस वर्ष वित्तीय समानीकरण अनुदानबाट १९ विद्यालयमा शिक्षकहरुलाई नियुक्ति गरि रु.१,०७,७९,७९६.० तलब भत्ता भुक्तानी गरेको पाईयो। विद्यालयहरुलाई निजी शिक्षकको तलब भत्ता निकासा दिनु पूर्व विद्यालयगत दरबन्दी मिलान गरी तथा शिक्षक विद्यार्थी अनुपात, विद्यालयको स्तरोन्नती, प्राविधिक शिक्षा लगायतका विषयहरु समेत ध्यान दिई आवश्यकताको आधारमा थप शिक्षक एकिन गरी तलब भत्ता रकम उपलब्ध गराउन सकिने भएतापनि सो अनुसार नगरी समानिकरण अनुदानबाट निजी शिक्षकको तलब भत्ता निकासा गर्नु उचित देखिएन। यसरी खर्च लेख्ने प्रवृत्तिमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।

४५ **शिक्षकको अभिलेख:-**

शिक्षा नियमावली, २०५९ को परीच्छेद ३ नियम १६ को बुँदा नं. (झ) मा शिक्षा सेवा आयोगबाट नियुक्ती वा बढुवाको लागी सिफारीस भई आएका शिक्षकलाई नियुक्त गर्ने, सामुदायिक तथा सरकारी विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकको नोकरी तथा अन्य विवरण अभिलेख अद्याबधिक गरि राख्नुपर्ने व्यबस्था रहेको छ। पालिकाले शिक्षकको दरबन्दी अभिलेख, काजमा आएका, काजमा गएका, सरुवा भई आएका तथा गएका, सेवानिबृत भएका, बिदामा रहेका, नयाँ नियुक्त भएका, राहत कोटा र दरवन्दीमा कार्यरत, शिक्षक सम्बन्धी विवरण, मृतक र अवकाशको विवरण आदिको बारेमा नियमावलीमा व्यवस्था भए बमोजिमको अभिलेख तयार गरेको देखिएन। विद्यालयस्तरमा संचालन हुने कार्यक्रम कार्यान्वियन पुस्तिका २०८०।८१ अनुसार स्थानीय तहले हाल कार्यरत शिक्षकको तलब भत्ता सम्बन्धी एकीन विवरण जिल्ला शिक्षा समन्वय ईकाईबाट प्राप्त गरि सोही अनुसार खर्च लेख्नुपर्ने र विद्यालयबाट प्राप्त माग विवरण अनुसार श्रोत केन्द्रहरुले चौमासिक तलव विवरण तयार गरी निकासा विवरण तयार गर्नुपर्ने र सोही अनुसार निकासा दिनुपर्ने व्यवस्था छ। कार्यालयले नियमावलीको व्यवस्था अनुसारका उक्त अभिलेखहरु पेश नभएकोले पालिकाबाट विद्यालयहरुलाई निकासा भएको शिक्षकहरुको तलव, पाठ्यपुस्तक, छात्रवृत्ति लगायत अन्य निकासाको यथार्थता विश्लेषण गर्न सकिएन।

४६ **विद्यालयगत निकासा खाता:**

विद्यालय कार्यक्रम संचालन सम्बन्धी व्यवस्था अनुसार पालिकाले प्रत्येक विद्यालयको स्थायी र अस्थायी दरबन्दी र राहत कोटामा कार्यरत शिक्षकहरुको नाम, नियुक्ति मिति, तलब ग्रेड र विद्यालयलाई निकासा जाने सबै रकमहरु देखिने गरी विद्यालयगत निकासा खाता अद्याबधिक गरी राख्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले विद्यालयगत निकासा खाता तयार गरेको देखिएन। यसबाट निकासाका रुपमा जाने तलव, भत्ता र बिभिन्न अनुदान रकमहरुको विद्यालयगत स्थिति स्पष्ट हुने गरी भिडान गर्न सकिएन। अत: विद्यालयलाई जाने सबै रकमहरु देखिने गरी (आवश्यकता अनुसार सफ्टवेयरमा समेत) प्रविष्टि गरी विद्यालयगत रकम निकासाको एकिकृत अभिलेख तयार गर्नुपर्दछ।

४७ **विद्यालय भान्से:**

कार्यक्रम कार्यान्वियन पुस्तिकाको क्रियाकलाप न १.१.४.१. मा प्रारम्भिक बाल विकास शिक्षकको पारिश्रमिक तथा विद्यालय कर्मचारी व्यवस्थापन अनुदान सम्बन्धी व्यवस्था गरेको छ भने विद्यालय भान्से सम्बन्धी कुनै व्यवस्था उल्लेख गरेको छैन। पालिकाले विद्यालयहरुमा उक्त पुस्तिका विपरित २१ जना भान्से नियुक्ति गरी प्रतिमहिना रु.२०००।०० का दरले १० महिनाको रु.४२००००।०० भुक्तानी गरेकोले थप व्ययभार परेको रु....

अनियमित भएको	४,२०,०००

४८ **न्यानो झोला कार्यक्रम**

स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयबाट जारी गरेको आर्थिक वर्ष २०७८।७९ मा सशर्त अनुदान तर्फ स्थानीय तहबाट सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरुको मार्गदर्शन, २०७८ को दफा १३ (पृष्ठ-१५९) मा प्रसुतिका आधारमा अनुमान गरी न्यानो झोलाको लागि अस्पतालहरुले सार्वजनिक खरिद ऐन र नियमावली अनुसार तोकिएको स्पेशिफिकेशन अनुसार खरिद गरी सो अनुसार गुणस्तर भए नभएको आधिकारिक तहबाट गुणस्तर परीक्षण गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । यस पालिका अन्तर्गतका १ बर्थिङ सेन्टरमा गत वर्ष ६२ थान मौज्दात रहको र यस वर्ष ६० थान को रु.६० हजारमा खरिद गरेकोमा यस वर्ष ६२ जना मात्र प्रसुति भएको अभिलेखबाट देखिन्छ । पालिकाको भण्डारमा खरिद गरिएका १२२ थान न्यानो झोला मौज्दातमा रहेका छन् । जुन सङ्ख्या प्रसुति दरका आधारमा बढी रहेको देखिन्छ । साथै खरिद भएका त्यस्ता झोलाहरु तोकिएको स्पेशिफिकेशन अनुसार गुणस्तर भए नभएको आधिकारिक तहबाट परीक्षण गरेको

देखिएन । तसर्थ माग र आवश्यकताको वस्तुनिष्ठ आङ्कलन गरी गुणस्तरीय झोला खरिद गर्नुपर्दछ । लामो समय भण्डारण गर्दा सोको गुणस्तरमा ह्रास आउने हुनाले त्यसतर्फ समेत पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

४९ **औषधि खरिद-**

पालिकाकालाई आवश्यक पर्ने औषधिमध्ये पालिकाबाट खरिद गर्नुपर्ने र तालुक निकायबाट प्राप्त हुने परिमाण यकिन गरी वार्षिक आवश्यकताको परिणाम विवरण तयार गरी पुल सिस्टमको आधारमा आपूर्ति व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ। आपूर्ति हुने औषधी वा अन्य सामानमा उत्पादन मिति , म्याद सकिने मिति, ब्याच नं., उत्पादक कम्पनीको नाम र नि:शुल्क वितरणको लागि लगायतका सूचना उल्लेख रहेको हुनुपर्दछ। आपूर्ति भएका औषधिको म्याद सकिने मिति भण्डार दाखिला समयदेखि कम्तिमा २ वर्ष बाँकी हुनु पर्दछ। त्यसैगरी भण्डारमा दाखिला गर्दा समेत उल्लेखित सबै विवरण खुलाउनुपर्दछ। यसवर्ष पालिकाले संघीय शसर्त बजेट उप शिर्षकबाट औषधि र उपकरण खरिद गरी राधाकृष्ण फार्मेशी कैलालीबाट रु.९९५९०२.० र मेगामेडिसिन सप्लार्यस महेन्द्रनगरबाट रु.६५००००.० समेत रु.१६४५९०२.० भुक्तानी दिएको पाईयो। पालिकाले औषधी खरिद गर्दा आवश्यकता पहिचान गरेको छैन भने पुल सिस्टमको आधारमा आपूर्ति समेत गरेको देखिएन। आपूर्ति हुने औषधी तथा औषधीजन्य सामाग्रीमा उल्लेखित सूचना पूर्ण रुपमा रहेको छैन भने औषधिको प्रयोग र मौज्दात समेत यकिन भएन। अत: पालिकाले औषधि खरिद, उपयोग र मौज्दातको अवस्था यकिन गरी औषधि खरिदलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्दछ।

५० **प्रदेश सर्सत चालु**

-

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-११** को निर्णयले रू **५९२,१५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

५१ **गोठ सुधार कार्यक्रम:**

स्थानीय तहमा विनियोजन सशर्त अनुदान कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०८० को बुदाँ नं ६ मा पकेट क्षेत्रमा गोठ सुधार कार्यक्रमको लागि अनुदानको प्रतिशत र अधिकतम सिमामा प्रति गोठ/ खोर रु.५००००।०० वा लागत अनुमानको ५० प्रतिशतले जुन कम हुन्छ सोही रकम अनुदान उपलब्ध गराउनुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले लागत अनुमान वेगर ५ वटै वडाका १/१ कृषि फर्मलाई भौ.न.२७-०८१।३।२३ बाट रु.९००००।०० का दरले जम्मा रु.४५००००।०० अनुदान उपलब्ध गराएको देखिएकोले निम्नानुसारको रु.२०००००।०० बढी अनुदान रकम कृषि फर्मबाट फिर्ता हुनुपर्ने रु.

क्र.स.	कृषि फर्म	भुक्तानी भएको अनुदान रकम	हुनुपर्ने	बढी अनुदान रकम
१	केशव बाख्रापालन फर्म	९००००	५००००	४००००
२	देउवासु एकिकृत कृषी उत्पादन तथा पशुपंक्षी पालन फर्म	९००००	५००००	४००००
३	होस्कार नाथ कृषि तथा पशुपालन पर्म	९००००	५००००	४००००
४	हरिचन बाख्रापालन फर्म	९००००	५००००	४००००
५	शिवशक्ति कृषि तथा पशुपालन फर्म	९००००	५००००	४००००
			जम्मा	२०००००

असुल गर्नुपर्ने	२,००,०००

५२ **विशेष अनुदान:**

संघीय सरकारबाट हस्तान्तरित कार्यक्रम(विशेष अनुदान) अन्तर्गत मातृशिशु स्वास्थ्य तथा पोषण सुधार आयोजनाको लागि रु.१ करोड विनियोजन भएकोमा रु.१ करोड नै खर्च भएको स्रेस्ता परीक्षण गर्दा देखिएका व्यहोरा निम्न छन:

५२.१ टुक्रा पारी खरिद: सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८ मा बार्षिक खरिद योजना तयार गर्दा एउटै प्रकृतिको खरिदको सम्भावित प्याकेजको व्यवस्था गर्नुपर्ने र नियम ९ मा खरिदसम्बन्धी सम्पूर्ण काम एउटै खरिद सम्झौताबाट हुन सक्ने विषयमा लागत अनुमान तयार गर्दा विचार गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। साथै नियम ३१ मा रु.२० लाख भन्दा बढी लागत अनुमान भएको खरिद कार्य खुला बोलपत्रको माध्यमद्वारा खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाका ५ वटै वडाका २०० जना सुनौला हजार दिनका महिलाहरुको लागि करेसाबारी निर्माणका लागि पोलीहाउस प्लाष्टिक, हजारी र पोषण किट लगायतका सामाग्री खरिदको लागि लागत अनुमान रु.४०००००।०० तयार गरेकोमा देहाय बमोजिम २ वटा टुक्रा पारी निम्नानुसार प्रकृयाबाट खरिद गरेको देखियो। उक्त खरिद कार्य बोलपत्रको माध्यमबाट गर्नुपर्नेमा टुक्रा पारी खरिद गरेको देखिएकोले पालिकाले खरिद योजना बनाई आवश्यकता र मागको आधारमा खरिद कार्य गरी यस्तो खरिदमा नियन्त्रण गर्ने र सार्वजनिक ऐन, नियमावली अनुसार प्रतिस्पर्धा एवं पारदर्शिता हुनेगरी खरिद गर्नुपर्दछ।

क्र.स.	सप्लार्यस	सामाग्री	भुक्तानी रकम	कैफियत
१	हिमालयन एग्रोभेट एण्ड सप्लार्यस	तरकारीको विउ, हजारी, पोलीहाउस प्लाष्टिक	१९७३३००	शिलबन्दी दरभाउपत्रको माध्यमबाट खरिद गरेको, (पालिकाका ५ वटै वडाको लागि)
२	हिमालयन सिड्स सप्लायर्स	तरकारीको विउ, हजारी, पोलीहाउस प्लाष्टिक	१९४६०००	शिलबन्दी दरभाउपत्रको माध्यमबाट खरिद गरेको,(पालिकाका ५ वटै वडाको लागि)
		जम्मा	३९१९३००	

५२.२ अनुगमन प्रतिवेदन: पालिकाबाट जारी भएको विशेष अनुदानका लागि कार्यक्रम संचालन मार्गदशन,२०८० को बुदाँ नं ८ मा MSNP Committee ले सुनौला हजार दिनका महिलाहरुको घरमा करेसाबारी निर्माणको स्थलगत अनुगमन गरी अनिवार्य रुपमा पालिकामा पेश गर्ने उल्लेख रहेकोमा लेखापरीक्षण अवधि(०८१ भाद्र) सम्म अनुगमन प्रतिवेदन पेश नभएकोले स्थलगत अनुगमन गरी मार्गदर्शनमा उल्लेख भएबमोजिम कार्य भएको सुनिश्चित देखिने अनुगमन प्रतिवेदन पेश हुनुपर्दछ।

५३ **किसान सूचीकरण कार्यक्रम:**

-

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-७** को निर्णयले रू **२७,२५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-७** को निर्णयले रू **२७,२५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-७** को निर्णयले रू **२७,२५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-११** को निर्णयले रू **२७,२५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-११** को निर्णयले रू **२७,७५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-११** को निर्णयले रू **२७,२५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

५४ **कर असुली**

५४.१ **व्यवसाय कर** - स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ५८ मा पालिकाले आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र रहेका विभिन्न व्यवसाय गर्ने व्यक्तिबाट व्यवसाय कर उठाउनूपर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस वर्ष पालिकाले व्यवसाय दर्ता तथा नवीकरण शुल्क वापत रु. ३८९५३०।०० कर संकलन गरेकोमा पालिकाको क्षेत्रभित्र रहेका व्यवसायीहरुको अभिलेख अध्यावधिक गरेको छ्।पालिकाले क्षेत्र भित्र सञ्चालनमा रहेका सम्पूर्ण व्यवसायीको अद्यावधिक अभिलेख राखी करको दायराभित्र ल्याउनु पर्दछ ।

५४.२ **सवारी कर :** स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६४ मा पालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रका सवारीमा तोकिए बमोजिम सवारी दर्ता तथा वार्षिक सवारी कर र आफ्नो क्षेत्रमा आउने सबै प्रकारको सवारीमा तोकिए बमोजिम सवारी कर लिनुपर्ने व्यवस्था छ । आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा पालिकाले यस शीर्षकमा कूनैपनि कर संकलन गरेको पाईएन ।हरेक वर्ष दर्ता हुने सवारीको अभिलेख राखी कर असूलीलाई प्रभाबकारी बनाउने तर्फ पालिकाको ध्यान जानु पर्दछ ।

५४.३ **मनोरञ्जन कर :** स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६४ बमोजिम सिनेमा, भिडियो हल, सांस्कृतिक प्रदर्शन हल, संगित, थियटर, मनोरञ्जन, प्रदर्शन स्थल, ऐतिहासिक स्थलको प्रवेश शूल्कमा कर लिनुपर्ने व्यवस्था छ । आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा पालिकाले यस शीर्षकमा कूनैपनि कर संकलन गरेको पाईएन । यस पालिकाको क्षेत्र भित्रवाट उठ्नु पर्ने मनोरञ्जन कर एकिन गरी असुल गर्नुपर्दछ ।

५४.४ **पर्यटन शुल्कः** स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६४ बमोजिम उद्यान, पार्क, चिडियाखाना, ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक सम्पदा, सङ्गालय जस्ता सम्पदा उपयोगको प्रवेश शूल्कमा कर लिनुपर्ने व्यवस्था छ । आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा पालिकाले यस शीर्षकमा कूनैपनि कर संकलन गरेको पाईएन । यस पालिकाको क्षेत्र भित्रवाट उठ्नु पर्ने पर्यटन कर एकिन गरी असुल गर्नुपर्दछ ।

५५ **एक्साभेटर(JCB) शुल्क**

दुहुँ गाउँ कार्यपालिका एक्साभेटर सञ्चालन कार्यविधि, २०७५ को दफा ६ मा एक्साभेटर सञ्चालन शुल्क सम्वन्धी बकेटको प्रति घण्टा रु २५०० र ब्रेकर प्रति घण्टा रु ३००० दर लाग्ने व्यवस्था रहेको छ।पालिकासंग २ वटा एक्साभेटर रहेकोमा यो वर्ष एउटा एक्साभेटर ५४५.६ घण्टा र दोस्रो एक्साभेटर ५६९ घण्टा गरी जम्मा १११४.६ घण्टा कार्य गरेको देखिन्छ। प्रति घण्टा रु २५०० का दर हिसाव गर्दा यो वर्ष एक्साभेटरको आम्दानी रु २७८६५००।०० हुनुपर्नेमा यो वर्ष एक्साभेटरवाट रु १५७७११५।०० र लेखापरीक्षणको क्रममा रु २०००००।०० असुली गरी जम्मा रु १७७७११५।०० मात्र आम्दानी भएको देखिएकोमा घटी राजस्व उठाएको तथा अपुग रु १००९३८५।०० सम्वन्धी प्रमाण पेश गर्नुपर्ने रु

प्रमाण पेश नगरेको	१०,०९,३८५

५६ **ओभरहेड**

२।२०८०।९।२० सार्वजनिक खरिद नियावली २०६४ को नियम ९७ मा उपभोक्ता समितिबाट काम गराउदा ओभरहेड भुक्तानी गर्न नमिल्ने उल्लेख छ । टिङ्कर सडक देखि पालिका भवन सम्मको सडक मर्मत उपभोक्ता समितिलाई पिसिसि वर्कमा ओभरहेड १५ प्रतिशत समेत जोडेर भुक्तानी गरेको हुँदा बढी भुक्तानी असूल हुनुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	१४,१०३

५७ **गाडी खरिद**

६६।२०८०।११।११ आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा २४ मा सरकारी रकम खर्च गर्दा साधन स्रोतको उच्चतम प्रतिफल र सार्वजनिक खर्चमा मितव्ययीता सुनिश्चित गर्नुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाको आन्तरिक स्रोतबाट रु. ५९८००००। मा किसान ट्रेडिङ कन्सर्नबाट 4WD Double Cap Isuzu V cross Hi Lander गाडी क्याटलग सपिङ विधिबाट खरिद गरेको छ । उक्त गाडीमा डेकोरेशन लगाएतका कार्यमा थप रु. ५८९०१२। समेत कुल रु. ६५६९०१२। खर्च लेखेको छ । पालिकाको एक आर्थिक वर्षको आन्तरिक रु. ५० लाख हाराहारी रहेको अवस्था रहेको र पालिकामा भित्र ग्राबेल बाटो समेत नभएको हुँदा बोलेरो गाडी गुड्ने गरेको पाएकोमा पालिकाले आफ्नो आवश्यकता, सडकको अवस्था र आन्तरिक स्रोतको उपलब्धता जस्ता विषयलाई उचित ध्यान नदिई कालोपत्रे सडकमा उपयुक्त हुने खालको गाडी खरिद गरेको र हाल उक्त गाडी पालिकामा ल्याउन सडक बाटो उपयुक्त नभएको कारण खलंगामा राख्ने गरेको जनाएको छ । पालिकाले गाडी खरिद गरेको भएता पनि गाडीको सिमित उपयोग भएको कारण बार्षिक करिब रु. १५ लाख रकम गाडी भाडा खर्च जनाएको देखिन्छ । यस सम्बन्धमा जिम्मेवार व्यक्ति जवाफदेही हुनुपर्दछ ।

५८ **लागत साझेदारी**

सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ को दफा ५ मा लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले कूल लागत कति हुने, लागत साझेदारीको मोडालिटि कस्तो हुने, कहाँ कहाँबाट कुन कुन निकायबाट केकति बजेट प्राप्त हुने जस्ता बिषयमा स्पष्ट व्यहोरा उल्लेख नगरी मन्दिर निर्माणका लागि देहायअनुसार अनुदान दिएको छ । यस्तो कार्य गर्दा अनुदानमा दोहोरोपना हुन सक्ने, निर्माण कार्य अधुरो, अपुरो हुन सक्ने तर्फ ध्यान दिनु पर्दछ ।

मिति भौचर	विवरण	रकम रु.
१५५।२०८१।२।७	हरिचन्द्र मन्दिर निर्माण, निर्माण कार्यको ड्र्इङ डिजाईन समेत तयार छैन । निर्माण कार्य सम्पन्न भए नभएको एकिन हुन सकेन ।	३८३५१८
१८९।२०८१।३। १०	महादेव मन्दिर निर्माण उपभोक्ता समिति ।	२४००००

५९ **गुणस्तर परीक्षण**

अनुमान तयार गर्दा गुणस्तर परीक्षण खर्चको छुट्टै आइटम बनाई लागत अनुमानमा समावेश गर्नु पर्ने व्यवस्था अनुसार आवश्यक कार्यको परीक्षणका लागि छुट्टै आइटम बनाई भुक्तानी समेत गर्ने गरेको छ । त्यसैगरी नियम ११२(१) अनुसार खरिद सम्झौतामा अन्यथा ब्यबस्था भएकोमा बाहेक १० लाख रुपैयाँभन्दा बढी मूल्यको निमार्ण कार्य गर्ने निर्माण ब्यबसायीले निर्माण सामग्री, प्रयोग गरिने मेसिन, औजार वा प्लान्ट लगायत निर्माण कार्यको पूर्ण प्रतिस्थापन खर्चको बीमा गराउनुपर्ने व्यबस्था छ । पालिकाले ठेक्का नम्बर २०८०। ०८१-३ हिकिला वडा कार्यालय भवन निर्माण कार्यको लागि निर्माण व्यवसायी जगदम्बा निर्माण सेवा संग मिति २०८०।८।३ मा रु. १,०५,९८,००७।९३ ठेक्का सम्झौता भई तोकिएको समय भित्र २०८१।२।३१ मा निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ ।ठेक्कामा वीमा तथा गुणस्तर परिक्षणका लागि पि.एस. आइटममा रु. २५८८६०। व्यवस्था भएको भएता पनि हाल सम्म निर्माण कार्यको वीमा तथा निर्माण कार्यको गुणस्तर परिक्षण गराएको छैन ।

६० **नन फालइलर**

मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा १८ मा भुक्तानीमा प्राप्त मूल्य अभिवृद्धि करको विवरण भुक्तानी पाएको अर्को महिनाको २५ गतेभित्र सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयमा कर विवरण सहित दाखिला गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले देहायअनुसारका फर्महरुलाई भुक्तानी दिएकोमा लेखापरीक्षण अवधिसम्म पनि ती फर्महरु नन् फाईलर रहेकोले मू.अ.कर समायोजन भएको प्रमाण पेश हुनुपर्ने रु.

मिति भौचर	विवरण	मूअ कर रकम
३०।२०८१।३।२२	ठेक्का नम्बर २०८०।०८१-४ पिपल चौरी हेल्थपोष्ट भवन निर्माण कार्यको निर्माण व्यवसायी जय हुस्कट कन्स्ट्रक्सनले मूल्य अभिवृद्धि कर विवरण आ.व. २०८०।८१ देखि पेश नगरेको कारण नन् फाइलर देखिएकोलेमूल्य अभिवृद्धि कर समायोजन पत्र पेश गर्नु पर्ने रु.	८८८२५
१७७।२०८१।२।२८	वडा नम्बर २ को वडा कार्यालय भवन निर्माणको निर्माण व्यवसायी जगदम्बा निर्माण सेवाले मूल्य अभिवृद्धि कर विवरण आ.व. २०८०।८१ देखि पेश नगरेको कारण नन् फाइलर देखिएकोलेतेस्रो रनिङ विल सम्म भुक्तानी भएको मूल्य अभिवृद्धि कर समायोजन पत्र पेश गर्नु पर्ने रु.	६६३८५८
४००।२०८०।११।१०	प्रारुप इन्जिनियरिङ सर्भिसेस प्रालि आ.व. २०८०।८१ देखि नन फाइलर रहेको ।	३९४९४
	जम्मा	७९२१७७

प्रमाण पेश नगरेको	७,९२,१७७

६१ भेरिएशन

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को ११८ नियममा खरिद सम्झौताका बखत पूर्वानुमान गर्न सकिने विषयमा भेरिएशन आदेश स्वीकृत गर्न नमिल्ने उल्लेख छ । पालिकाले निर्माण व्यवसायी एल बि एण्ड एबि विल्डर्ससंग हिकिला खानेपानी आपुर्ति सम्बन्धी कार्यको लागि रु. ३०१०५३४४।३७ मा ठेक्का सम्झौता गरेको थियो । पालिकाको अनुसार शुरु ठेक्का सम्झौता गर्दाको बखत खानेपानी फिटिङका सामानहरु उल्लेख गर्न छुट भएको जनाई भेरिएशन आदेश स्वीकृत गराई रु. १४१२१३७।२७ खर्च लेखेको मनासिव नदेखिएको अनियमित रु. १४१२१३७।२७

यस ठेक्काको सम्बन्धमा देहायअनुसार देखियो :

क) आरभिटि ट्याङ्क निर्माण कार्यको ड्रइङ डिजाइन तयार नगरी विस्तृत नापजाँचका आधारमा खर्च भुक्तानी गरेको छ । यसरी निर्माण कार्यको ड्रइङ डिजाइन तयार नगरी ३० घन मिटर कार्यका लागि रु. ११५२६००। खर्च लेख्दा यस्तो खर्चको पुष्ट्याई हुनुपर्दछ ।

ख) आयोजनामा २६०० रनिङ मिटर खानेपानी पाइपलाईन वितरणको कार्यमा अर्थ वर्क कार्य गराएको जनाई रु. १२००। का दरले रु. ३५२५६००। खर्च लेखेकोमा चेनेज विवरण उल्लेख नगरेको कारण खन्ने पुर्ने कार्यको परिमाण तथा नापजाँचको प्राविधिक पुष्ट्याई एकिन हुन सकेन ।

ग) डण्डीको कार्यमा (डण्डीको विवरण: ३२५० केजी रु.१८० का दरले) बारबेण्डीङ सेड्युल तयार नगरी रु. ६६८९८२। खर्च लेखेको छ । डण्डीको परिमाण पुष्ट्याई सहित खर्चको भुक्तानी गर्नुपर्दछ ।

अनियमित भएको	१४,१२,१३७.२७

६२ ठेक्का रद्ध

सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ को दफा ५९ को उपदफा ७ मा निर्माण व्यवसायीले ठेक्का सम्झौताअनुसार काम नगरेमा वा बिचैमा काम छाडेमा वा सम्झौताअनुसार कार्य प्रगति नगरेमा ठेक्का सम्झौता अन्त्य गर्न सक्ने उल्लेख छ । यसरी ठेक्का सम्झौताको अन्त्य गर्दा उप दफा ८ अनुसार कार्यसम्पादन जमानत जफत गर्ने तथा बाँकी काम सम्पन्न गराउन लाग्ने रकम मूल्याङ्कन गरी निर्माण व्यवसायीबाट सरकारी बाँकी सरह भराई लिनु पर्ने उल्लेख छ ।पालिकाले देहायअनुसारका ठेक्का म्याद गुज्री सकेका तथा म्याद थप नभएका निर्माण कार्य सम्बन्धी ठेक्काहरुको कार्यान्वियनमा समस्या आएको जनाई सम्पन्न हुनुपूर्व मिति २०८१ जेष्ठ गतेको निर्णय गरी ठेक्का तोडेको छ । यसरी ठेक्का तोड्दा पालिकाले काबु बाहिरको परिस्थित भएको हुँदा दफा ५९ को उपदफा ७ र ८ अनुसारको कारवाही नगरेको भन्ने जवाफ प्राप्त भएको छ । यद्यपि उक्त विषय ठेक्का तोड्दाका बखतको निर्णयमा उल्लेख छैन । यसरी ठेक्का कार्यान्वयन नगरी ठेक्का तोडेका कारण भएको क्षतिका सम्बन्धमा जिम्मेवार व्यक्ति तथा पक्षहरुलाई जवाफदेही बनाउनु पर्दछ ।

विवरण
हिकिला गुना सडक (2078.079-4): (थ्री स्टार निर्माण सेवा) ठेक्का रकम रु. २११५९४४। रहेकोमा हाल सम्म रु. १२६०७७०। भुक्तानी भएको थियो । मिति २०८०।३।२५ मा नै म्याद समाप्त भएकोमा हाल सम्म म्याद थप नभएको अवस्थामा पालिकाले बस्ति स्तर भन्दा माथी सडक भएको कारण बस्ती प्रभावित हुन जनाई ठेक्का तोडेको छ । सडक निर्माण निर्माण पूर्व सर्भे गर्दानै सडकको अलाइनमेन्ट र त्यसको प्रभाव एकिन हुनुपर्दछ । म्याद गुज्रेको ठेक्कामा पूर्व निर्धारित क्षतिपुर्ति असूल नगरी ठेक्का सम्झौता अन्त्य गरेको मनासिव देखिएन ।
हिकिला अफारे सिमर सिद्धटोपी सडक (2079.080-2) : (मष्ट मालिका नि.से.) ठेक्का रकम रु. रहेकोमा हाल सम्म रु. । भुक्तानी भएको थियो । मिति मा नै म्याद समाप्त भएकोमा हाल सम्म म्याद थप नभएको अवस्थामा पालिकाले बस्ति स्तर भन्दा माथी सडक भएको कारण बस्ती प्रभावित हुन जनाई ठेक्का तोडेको छ । सडक निर्माण निर्माण पूर्व सर्भे गर्दानै सडकको अलाइनमेन्ट र त्यसको प्रभाव एकिन हुनुपर्दछ । म्याद गुज्रेको ठेक्कामा पूर्व निर्धारित क्षतिपुर्ति असूल नगरी ठेक्का सम्झौता अन्त्य गरेको मनासिव देखिएन ।
दुहुँ रिङ रोड (2079.080-4) : (मष्ट मालिका नि.से.) ठेक्का रकम रु. ३४८४५२०। रहेकोमा हाल सम्म रु.६६१५२१। भुक्तानी भएको थियो ।जग्गा बिबादका कारण स्थानीयको अवरोधका कारण जनाई ठेक्का तोडेको छ । स्थानीयको अवरोधका सम्बन्धमा प्रहरी मुचुल्का पेश गरेको छ।तर कानूनी आधार उल्लेख नगरी ठेक्का सम्बन्धी जिम्मेवारी तथा जवाफदेहिताको विषयमा कूनै व्यहोरा उल्लेख छैन ।मिति २०८१।३।२० म्याद गुज्रेको ठेक्कामा पूर्व निर्धारित क्षतिपुर्ति असूल नगरी ठेक्का सम्झौता अन्त्य गरेको मनासिव देखिएन ।
जोशीगाउँ बारबज फारा सडक (2079.080-3) सोनी निर्माण सेवा ठेक्का रकम रु. ४८७५७१०। रहेकोमा हाल सम्म रु. २८९१५४९। भुक्तानी भएको थियो ।जग्गा बिबादका कारण स्थानीयको अवरोधका कारण जनाई ठेक्का तोडेको छ । स्थानीयको अवरोधका सम्बन्धमा प्रहरी मुचुल्का पेश गरेको छैन।कानूनी आधार उल्लेख नगरी ठेक्का सम्बन्धी जिम्मेवारी तथा जवाफदेहिताको विषयमा कूनै व्यहोरा उल्लेख नगरी ठेक्का तोडेको छ ।मिति २०८०।२।३० म्याद गुज्रेको ठेक्कामा पूर्व निर्धारित क्षतिपुर्ति असूल नगरी ठेक्का सम्झौता अन्त्य गरेको मनासिव देखिएन ।
थल सिलिङ्गाचौर बहुउदेश्य झोलुङ्गे पुल सम्म जाने सडक (2079.080-6) दोगडा केदार निर्माण सेवा ठेक्का रकम रु. ९६५७७८। रहेकोमा हाल सम्म रु. ६८४३१३। भुक्तानी भएको थियो।जग्गा बिबादका कारण स्थानीयको अवरोधका कारण जनाई ठेक्का तोडेको छ । स्थानीयको अवरोधका सम्बन्धमा प्रहरी मुचुल्का पेश गरेको छैन।कानूनी आधार उल्लेख नगरी ठेक्का सम्बन्धी जिम्मेवारी तथा जवाफदेहिताको विषयमा कूनै व्यहोरा उल्लेख नगरी ठेक्का तोडेको छ ।मिति २०८०।२।३० म्याद गुज्रेको ठेक्कामा पूर्व निर्धारित क्षतिपुर्ति असूल नगरी ठेक्का सम्झौता अन्त्य गरेको मनासिव देखिएन ।
वडा नम्बर १ सामुदायिक भवन पहिरो नियन्त्रण योजना (2079.080-4) सोनी नि.से. : ठेक्का रकम रु. २३१५४४५। रहेकोमा हाल सम्म रु. ५५८८५९। भुक्तानी भएको थियो।जमीन भासिने समस्याको कारण थप काम गर्दा विद्यालय प्रभावित हुने जनाई ठेक्का तोडेको छ । सडक निर्माण निर्माण पूर्व सर्भे गर्दानै सडकको अलाइनमेन्ट र त्यसको प्रभाव एकिन हुनुपर्दछ । मिति २०८०।२।३० मा म्याद गुज्रेको ठेक्कामा पूर्व निर्धारित क्षतिपुर्ति असूल नगरी ठेक्का सम्झौता अन्त्य गरेको मनासिव देखिएन ।

६३ **प्राथमिक अस्पताल भवन**

ठेक्का नम्बर १२।२०७७।०७८

प्राथमिक अस्पताल भवन निर्माण कार्यका लागि ठेक्का रकम रु. ८,२९,६०,२५१। (लागत अनुमान रु. ११,९८,८५,४९६।६१) मा मिति २०८०।१२।३० भित्र निर्माण सम्पन्न हुने गरी मिति २०७८।३।२४ मा निर्माण व्यवसायी जगदम्बा कौशिल यमुना जेभी बुद्धनगर काठमाण्डौसंग ठेक्का सम्झौता भएकोमा हाल लेखापरीक्षण मिति २०८१ भाद्र सम्म पनि Site clearance बाहेक अन्य कार्य प्रगति नभएको उल्लेख छ। हाल सम्म रु. ५८ लाख पेश्की भुक्तानी गरेको छ ।यस सम्बन्धमा देहायअनुसारका कैफियतहरु देखियो :

क) मिति २०८०।१२।३० भित्र निर्माण कार्य सम्पन्न हुनुपर्नेमा हाल लेखापरीक्षण मिति २०८१ भात्र सम्म पनि निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छैन । हाल कुनै निर्माण कार्य प्रगति भएको छैन तथापि कार्यालयबाट सम्झौताअनुसार ठेक्का कार्यान्वयनका लागि पहल भएको पाइएन र ठेक्का म्याद थप समेत भएको नपाएको हुँदा सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२१ बमोजिम १० प्रतिशत पूर्वनिर्धारित क्षतिपुर्ति एकिन गरी असूल गर्नु पर्दछ ।

ख) पालिकाले निर्माण कार्य सम्पन्न गर्नका लागि कार्य योजना सहित समय सीमा तोकेर बाँकी निर्माण कार्यका लागि निर्माण व्यवसायीलाई जवाफदेहि बनाउनु पर्दछ ।

ग) निर्माण व्यवसायीलाई दिएको पेश्की अनुसार काम भएको छैन र हाल सम्म पेश्की फछ्र्यौट समेत भएको छैन । तर Advance Payment Guarantee (APG) को म्याद २०२२ जुलाई ७ मा नै समाप्त भएको देखिन्छ । यस सम्बन्धमा पालिकाले कुनै कारवाही गरेको देखिएन । अत नियमअनुसार वार्षिक १० प्रतिशत व्याज सहित (पेश्की रु. ५८ लाख र ४ वर्षको १० प्रतिशतले हुने व्याज समेत)एकिन गरी व्याज समेत पेश्की रकम असूल हुनुपर्दछ । अघिल्लो वर्षको लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा लगति कायम भएकोमा हाल सम्म कारवाही भएको छैन ।

घ) कार्य सम्पादन जमानत रकम रु. १०७२७६००। को म्याद समेत २०२२ अगष्ट ७ मा समाप्त भएकोमा (ठेक्का अवधी र डिएलपि अवधी समेत नखाम्ने गरी म्याद भएको) पालिकाले म्याद समाप्त हुनुपुर्व जफत गर्नका लागि कुनै कारवाही गरेको पाइएन । अत यस्तो रकम जिम्मेवार व्यक्तिलाई जवाफदेहि बनाई निर्माण व्यवसायीबाट असूल हुनुपर्दछ ।

६४ प्रतिस्पर्धा

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १४६ मा विद्युतीय खरिद प्रणाली अपनाउनुपर्ने व्यहोरा उल्लेख छ । सहुलियत दरमा उपभोक्ता पसल संचालन गर्ने प्रयोजनका लागि पालिकाले शिलबन्दी कोटेशनबाट खरिद गर्नका लागि रु १८८३७५०। लागत अनुमान तयार गरेकोमा ३ वटा फर्महरुले पेश गरेको कोटेशन दर रकममा रु ३००। को मात्र अन्तर हुने गरी सबै भन्दा न्यून दर रु. १८८२५००। पेश गर्ने फर्म अन्नपूर्ण खाद्य भण्डा एण्ड बिक्री वितरणबाट खरिद गरेको छ । यस्तो खरिद कार्यमा प्रतिस्पर्धा भएको सुनिश्चित हुन सकेन । विद्युतीय माध्यमबाट बढि भन्दा बढि प्रतिस्पर्धा हुने गरी खरिद गर्नु पर्दछ ।

६५ विस्तृत नापजाँच

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३ उप नियम १ मा खरिद सम्झौता अनुसार सार्वजनिक निकायले रनिङ बिल वा अन्य कुनै बिल बिजकको भुक्तानी गर्दा प्राविधिक नापजाँच गरी नापी कितावमा उल्लेख भएको वास्तविक कार्यसम्पादनको आधारमा भुक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । निर्माण कार्यको Re-bar work मा spacing नखुलाएको, Earth work सम्बन्धी कार्यको Ground level खुल्ने विवरण उल्लेख नगरेको, Gabion Works कुन ठाँउमा गरेको चेनेजको शुरुवात बिन्दु कुन ठाँउमा हो उल्लेख नगरेको हुँदा निर्माण कार्यको परिमाण एकिन गर्न सकिएन । कार्यालयले ड्रइङ डिजाईनमा ग्राउण्ड लेभल समेत उल्लेख नगरी खर्च लेखेकोले कार्यालयले एकिन गर्नुपर्दछ । Earthwork excavation, Road way excavation को कार्य गर्दा Ground Level देखि तल कति कटान गर्ने¸फिलिङ गर्ने हो सो नखुलेको Cutting र filling को परिमाण एकिन गर्न सकिएन ।Earthwork excavation, Site development, back filling embankment लगायतको कार्य ठुलो परिमाणको कार्य गर्दा Cross section drawing समावेश नगरेकोले परिमाण एकिन गर्न सकिएन । Masonry wall, Earthwork, Road लगायतको कार्य गर्दा Breath र Height Average मा राखेको जवाफ प्राप्त भएपनि नापी कितावमा उल्लेख नगरेकोले कति Size र Number को Sample Data प्रयोग गरी Average उल्लेख नगरेकोले परिमाण एकिन गर्न सकिएन ।RCC को निर्माण कार्य गर्दा Bar Bending Schedule तयार गरेको छैन । डण्डीको Spacing कति को फरकमा राख्ने हो सो खुलाएको छैन ।यस सम्बन्धमा जिम्मेवार व्यक्ति जवाफदेहि हुनुपर्दछ । केहि उदाहरणहरु देहायअनुसार छन् :

क) ठेक्का नम्बर २०८०।०८१-४ पिपल चौरी हेल्थपोष्ट भवन निर्माण कार्यको मिति २०८१ बैशाख १६ मा ठेक्का रकम रु ३४९६९३९ निर्माण व्यवसायी जय हुस्कट कन्स्ट्रक्सनसंग सम्झौता भएको थियो । उक्त भवन निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने फलामे डण्डीको प्रयोगको विस्तृत विवरण खुल्ने Bar bending schedule तयार गरेको छैन । साथै डण्डीको Spacing समेत नखुलाई ३१६९ किलोग्राम डण्डीका लागि रु १९०.९७ का दरले भुक्तानी गरेकोमा परिमाण एकिन हुन सकेन ।

ख) ठेक्का नम्बर २०८०।०८१-१ गौरिल माण्डु उच्च मावि परिक्षा हल निर्माण कार्यको निर्माण व्यवसायी जेवी कन्स्ट्रक्सनलाई भवन निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने फलामे डण्डीको प्रयोगको विस्तृत विवरण खुल्ने Bar bending schedule तयार गरेको छैन । साथै डण्डीको Spacing समेत नखुलाई १६७३० किलोग्राम डण्डीका लागि रु १६९.५ का दरले भुक्तानी गरेकोमा परिमाण एकिन हुन सकेन ।

६६ स्वीकृत कार्यक्रम

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा २४ मा सरकारी रकम खर्च गर्दा साधन स्रोतको उच्चतम प्रतिफल र सार्वजनिक खर्चमा मितव्ययीता सुनिश्चित गर्नुपर्ने उल्लेख छ । पिपलचौरी स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण कार्यका लागि पालिकाले ठेक्का रकम रु. ३४,९६,९३९। मा ठेक्का लागएको थियो । निर्माण कार्यको लागत अनुमान रु. ६१,२९,७३५।६८ रहेको थियो । मिति २०८१।१।१६ भित्र निर्माण सम्पन्न हुने गरी मिति २०८०।१।१६ मा ठेक्का सम्झौता भएकोमा तोकिएको समयमा निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ । ठेक्का लागत अनुमानको तुलनामा ४२.९५ प्रतिशत न्यूनमा लागेको हुँदा सशर्त तर्फको बाँकी बजेट खर्च गर्ने प्रयोजनका लागि सोही भवनको लागि रिटेनिङ वाल निर्माण कार्यका लागि सिलबन्दी दरभाउ पत्रबाट रु. १९,५२,९९९।२ सम्झौता रकममा जगदम्बा निर्माण सेवा संग काम गराएको छ । यसरी प्रदेश सरकारबाट प्राप्त बजेट तोकिएको कार्यक्रम भन्दा अतिरिक्त कार्यमा खर्च गरेको मनासिव देखिएन ।

६७ **स्वकीय सचिव**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ बमोजिम स्थानीय तहको कार्यबोझ, राजस्व क्षमता, खर्चको आकार र स्थानीय आवश्यकता समेतलाई ध्यानमा राखी कर्मचारी समायोजन भएपछि मात्र संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा स्थानीय तहमा संगठन संरचना कायम हुने व्यवस्था छ । पालिकामा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित ५३ दरबन्दी स्वीकृत रहेकोमा लेखापरीक्षण अवधि सम्म जना पदपूर्ती भएको देखिन्छ । दरबन्दी भन्दा बाहिर २ जना कर्मचारीलाई मासिक रु ५५ हजार पारिश्रमिक भुक्तानी दिने गरी पालिकाको सचिवालयमा नियुक्त गरी रु. ७१५०००। खर्च लेखेको अनियमित रु.

अनियमित भएको	७,१५,०००

६८ **ब्रम्हदेव स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण**

ब्रम्हदेव स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण कार्यका लागि ठेक्का रकम रु. २५०३७५८।१९ (लागत अनुमान रु.४५९३७५६।७६) मा मिति २०८०।२।२० भित्र निर्माण सम्पन्न हुने गरी मिति २०७९।१२।२० मा निर्माण व्यवसायी धौलपुर निर्माण सेवासंग ठेक्का सम्झौता भएकोमा हाल लेखापरीक्षण मिति २०८१ भाद्र सम्म पनि निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छैन। हालसम्म रु. १४९२५२९।१८ भुक्तानी गरेको छ । पहिलो पटक २०८०।२।३० मा ठेक्का म्याद समाप्त भएको भएतापनि गाउँ कार्यपालिकाले मिति २०८०।४।२६ मा (अर्थात ६० दिन ढिला म्याद थप गरेको) कुनै कानूनी आधार व्यवस्था उल्लेख नगरी ६ महिनाका लागि म्याद थप गरेको माइन्यूट पेश छ । ठेक्का म्याद सम्बन्धी खरिद सम्बन्धी कानून लगायत अन्य कानूनी व्यवस्था उल्लेख नगरी कुन आधारम ठेक्का म्याद थप भएको त्यसको बैधता एकिन हुन सकेन । सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२१ बमोजिम पूर्व निर्धारित क्षतिपुर्ति लगाउनसक्ने व्यवस्था छ । पछिल्लो पटक मिति २०८१।३।२० सम्मका लागि म्याद थप भएकोमा हाल लेखापरीक्षण अवधी २०८१ भाद्रसम्म म्याद थप गरेको छैन । खरिद सम्झौता अनुसार निर्माण सम्पन्न गर्नुपर्दछ ।

६९ **प्रशासकीय भवन निर्माण**

प्रशासकीय भवन निर्माण (ठेक्का नम्बर २०७६।०७७-४)

प्रशासकीय भवन निर्माण कार्यका लागि ठेक्का रकम रु. ५,९०,०६,४८२।९५ (लागत अनुमान रु.७,५१,०२,०९३।३६) मा मिति २०७९।३।२५ भित्र निर्माण सम्पन्न हुने गरी मिति २०७७।३।२३ मा निर्माण व्यवसायी वाई आर कन्स्ट्रक्सन प्रालिसंग ठेक्का सम्झौता भएकोमा हाल लेखापरीक्षण मिति २०८१ भाद्र सम्म पनि निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छैन। हाल पाँचौ विल सम्म रु. ४६१४२८६।३२ भुक्तानी गरेको छ ।यस सम्बन्धमा देहायअनुसारका कैफियतहरु देखियो :

क) पहिलो म्याद थप : सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५६ मा काबु बाहिरको परिस्थिति, सार्वजनिक निकायले उपलब्ध गराउनु पर्ने कुरा उपलब्ध गराउन नसकेमा वा अन्य मनासिव कारणबाट खरिद सम्झौताको अवधि नबढाई नहुने भएमा सम्झौता प्राप्त गर्ने व्यक्तिको निवेदनको बमोजिम अधिकार प्राप्त अधिकारीले सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२० बमोजिम ठेक्का म्याद समाप्त हुनु २१ दिन पूर्वनै म्याद थपको निवेदन दिएमा म्याद थप गर्न सक्ने व्यवस्था छ । ठेक्का म्याद २०७९।३।२५ सम्म रहेकोमा निर्माण व्यवसायीले मिति २०८०।४।११ मा मात्र विभिन्न कारणले तोकिएको समयमा ठेक्का सम्पन्न हुन नसकेको कारण देखाई पालिकामा म्याद थपको लागि निवेदन दर्ता गरेको जनाई ६ महिनाको लागि म्याद थप गरेको देखिन्छ ।यसरी नियमावलीको उल्लेखित व्यवस्था विपरित रितपुर्वक दर्ता नभएको पत्रका आधारमा कार्य योजना तथा माइल स्टोन उल्लेख नगरी म्याद थप गरेको

मनासिव देखिएन ।

ख) मिति २०७९ असारमा म्याद समाप्त भएकोमा २०८० श्रावणमा मात्र ठेक्का म्याद थप भएकोमा सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२१ बमोजिम १० प्रतिशत पूर्वनिर्धारित क्षतिपुर्ति बापत रु. ५९,००,६४८।२९ (GCC 55.1) पालिकाले एकिन गरी असूल गर्नु पर्नु पर्दछ । सम्झौता अनुसार निर्माण सम्पन्न गर्नुपर्दछ ।

ग) अन्तिम पटकको म्याद थपबाट २०८१।३।२० सम्म ठेक्का म्याद रहेकोमा हाल लेखापरीक्षण अवधी सम्म म्याद थपको लागि निवेदन पनि प्राप्त भएको छैन र ठेक्का म्याद समेत थप गरेको छैन । पालिकाले समेत निर्माण व्यवसायीलाई जिम्मेवार बनाउनुलाई कुनै कारवाही गरेको छैन ।

घ) भवनको स्थलगत निरीक्षण गर्दा ढोकाको उचाई अस्वभाविक होचो अर्थात ६ फिट मात्र रहेको छ । त्यसैगरी भवनको झ्यालमा सिसाको सट्टा प्लाइ राखेको पाइयो । भवनको विभिन्न भागका घाँस उम्रन थालेको, हिलो जमेको अवस्था रहेको हुँदा भौतिक संरचना क्षति हुने अवस्थामा पुगेको हुँदा यथाशिघ्र निर्माण कार्य सम्पन्न गराउनका लागि पालिकाले कारवाही गर्नु पर्दछ । साथै निर्माण व्यवसायीलाई जिम्मेवार जवाफदेहि बनाउनका लागि आवश्यक कारवाही गर्नु पर्दछ ।

७० **उपभोक्ता पसल**

सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ३१ मा रु. २० लाख भन्दा बढि लागत अनुमानको खरिद गर्दा वोलपत्रका माध्यमबाट खरिद गर्नुपर्ने उल्लेख भएकोमा पालिकाले कोटेशनबाट खरिद गरेको हुँदा खरिद कार्यमा प्रतिस्पर्धा र स्वच्छता यकिन हुन सकेन । पालिकाले स्थानीयलाई सहुलियत मूल्यमा आधारभुत आवश्यकताका सामाग्रीहरुको पहुँच सुनिश्चित गर्ने प्रयोजनका लागि उपभोक्ता पसल संचालनमा ल्याएको पाइयो।पालिकाले सार्वजनिक खरिद नियमावलीको व्यवस्थाअनुसार विद्युतीय खरिद विधिबाट प्रतिस्पर्धात्मक र स्वच्छ तरवबाट मितव्ययीता पूर्वक खरिक कार्य गर्नका लागि उचित प्रबन्ध मिलाउनुपर्दछ । यस्तो खरिदमा दररेट बिधि एकिन हुने गरी वर्ष भरीका लागि चाहिने मालसामानको परिमाण तोकी आपुर्तिको समय तालिका उल्लेख गरी विद्युतीय वोलपत्रका माध्यमबाट खरिद कार्य गरी खरिद कार्यलाई थप पारदर्शी, लागत प्रभावी र प्रतिस्पर्धी बनाउनु पर्दछ ।

मिति भौचर	विवरण	रकम रु.
१०।२०८०।७।२	शिलबन्दी दरभाउ पत्रबाट एक वडामा एक उपभोक्ता पसलका लागि अन्नपूर्ण खाद्य भण्डार एण्ड बिक्री वितरणबाट राशन खरिद गरेको ।	१८८३७५०
२९।२०८१।३।१०	कोटेशनबाट एक वडामा एक उपभोक्ता पसलका लागि प्रतिक ट्रेडर्स एण्ड सप्लायर्सबाट राशन खरिद गरेको ।	९४३४००
४५।२०८१।३।२३	कोटेशनबाट एक वडामा एक उपभोक्ता पसलका लागि प्रतिक ट्रेडर्स एण्ड सप्लायर्सबाट राशन खरिद गरेको ।	७०००५७
	जम्मा	३५२७२०७

७१ **प्रयोजन बिपरितको खर्च**

२७६।२०८१।३।२३ आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ मा सरकारी रकम खर्च गर्ने कार्यविधि उल्लेख छ । सोही निकायको उप नियम १० मा जिम्मेवार व्यक्तिले सरकारी खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक विल भरपाई कागजात समावेश रहे नरहेको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रित पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने व्यहोरा उल्लेख छ । पालिकाले जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा ब्याडमिन्टन कोर्ट निर्माणका लागि गलबाब ट्रेडर्स एण्ड सप्लायर्सलाई टिन फलाम लगायतका निर्माण सामाग्री खरिदबापत रु. २१५०००। भुक्तानी गरेको छ । यसरी छुट्टै खर्चको अख्तियारी हुने निकायको लागि खर्चको भुक्तानी गरेको मनासिव देखिएन ।

७२ **दररेट विश्लेषण**

पालिकाले कतिपय निर्माण सामाग्रीहरुको दररेट विश्लेषण गर्दा धनगडी जिल्लाको जिल्ला दररेटलाई आधारमानी निर्माण स्थल सम्मको लिड (ढुवानी) रकम जोडी दररेट विश्लेषण गरेकोमा कोष प्रमाणित नगरेको कारण दररेट विश्लेषण यथार्थपरक भएको सुनिश्चित हुन सकिएन । यस कार्यलाई वैज्ञानिक र यथार्थपरक बनाउने तर्फ पालिका सजग र जिम्मेवार हुनुपर्दछ ।

अनुसूचीहरू

अनुसूची - १

आर्थिक कारोबारको स्थिति

आर्थिक बर्ष: २०८०/८१

कार्यालय र स्थान : दुहुँ गाउँपालिका, दार्चुला , दुहुँ गाउँपालिका , दार्चुला

पद	नाम	कार्यकाल सुरु मिति	कार्यकाल समाप्त मिति
कार्यालय प्रमुख	विर सिंह धामी	२०८०-१-२१	हाल सम्म कार्यरत
लेखा प्रमुख	गणेश दत्त भट्ट	२०७९-८-१६	हाल सम्म कार्यरत

बेरुजु वर्गीकरण:

असूल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाणका कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा पेश्की
४१३,१२५	४,२६२,१३७.२७	२,७९१,४७६	०	०	५१३,०००
				प्रारम्भिक प्रतिवेदनबाट देखिएको बेरुजू रु.	७,९७९,७३८.२७
				प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर फछ्र्यौट गरी संपरीक्षण भएको रकम रु.	९५२,२५७
				संपरीक्षणबाट थप भएको बेरुजू रु.	०
				लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा कायम बेरुजू रु.	७,०२७,४८१.२७

स्थानीय तह :

गत बर्षको जिम्मेवारी		३३९४४४९१.०५	
आम्दानी		खर्च	
संघीय सरकारबाट अनुदान	२४२१९९४२९.८	चालु खर्च	२३७२३४७६०.९
प्रदेश सरकारबाट अनुदान	२०६९११२६	पूँजीगत खर्च	११५३०४७१२
राजश्व बाँडफाँट	५११६४५४३.७	वित्तीय/अन्य व्यवस्था	७८१३७८७१.४७
आन्तरिक आय	५१७३०९१.८		
अन्य आय	९२००४७९५		
कुल आय	४११२३२९८६.३	कुल खर्च	४३०६७७३४४.३७
बाँकी मौज्दात		१४५००१३२.९८	

अनुसूची - २

सुझाव

स्थानीय तहहरूद्वारा प्रदान गरिने सेवालाई छिटो, सरल, सुलभ र गुणस्तरीय बनाई स्थानीय जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन यस स्थानीय तहले कानुन तथा नीति निर्माण, साधन स्रोतको प्रभावकारी परिचालन, विकास प्रशासन, राजस्व परिचालन, नियमित सेवा प्रवाह, आर्थिक प्रशासन लगायतका विषयमा तपसिल अनुसारका सुधार गर्नुपर्दछः

- वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम सम्बन्धित मार्गदर्शनमा तोकिएबमोजिम विनियोजनमा कुशलता, कार्यान्वयनमा दक्षता र अपेक्षित नतिजा प्राप्त हुने गरी बजेट विनियोजन गरी समयमै पारित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक आयका क्षेत्रहरू पहिचान गरी आन्तरिक आय वृद्धि गर्नुपर्दछ। कार्ययोजना तयार गरी विगतका आय बक्यौता असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- नेपालको संविधानको धारा ५९ को उपधारा ७ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको बजेट घाटा व्यवस्थापन तथा अन्य वित्तीय अनुशासन सम्बन्धी व्यवस्था संघीय कानुन बमोजिम हुने उल्लेख भएकोमा कतिपय प्रदेश र स्थानीय तहले यस सम्बन्धी कानुन निर्माण गर्दा संघीय कानुनसँग सामाञ्जस्यता कायम नगरेकोले यसमा सुधार हुनुपर्दछ ।
- स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको सुविधा सम्बन्धी ऐन अनुसार मात्र पदाधिकारीलाई तोकिएको सुविधा व्यवस्था गर्नुपर्दछ। निर्वाचित हुने पद बाहेक राज्यकोषबाट तलव सुविधा बेहोर्ने गरी नियुक्त हुने सबै पदमा योग्यता र मापदण्ड तोकिनुपर्दछ ।
- स्थानिय सेवा ऐन र नियम अनुसार सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा सङ्गठन संरचना निर्माण गरी स्थायी पद सिर्जना, पद दर्ता र पदपूर्ति गरी कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।
- भौगोलिक अवस्था, स्रोतको उपलब्धता, सेवा प्रवाहको अवस्थासमेतका आधारमा कानुन बमोजिम जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गरी कार्यसम्पादनमा प्रभावकारिता ल्याउन प्रशिक्षण तथा तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- अनुदान दिने विषय, क्षेत्र, वर्ग, समूहबारे कानुनबाट नै स्पष्ट गरी अन्तिम प्रयोगकर्तालाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने तथा उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि हुने गरी अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ । अति विपन्न र न्यून आय वर्गलाई सेवामा पहुँच दिन प्रदान गरिने सुविधा सोही वर्गमा पुगेको सुनिश्चित गर्न सो प्राप्त गर्नेको विवरण सार्वजनिकीकरण गर्नुपर्दछ ।
- व्यावसायिक प्रकृतिको संस्थाहरूलाई पुँजीगत अनुदान प्रदान गर्दा लाभग्राहीले प्राप्त गर्ने लाभको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । यस्ता संस्थाहरु विघटन भएमा बाँकी सम्पत्ति लगानीको अनुपातमा फिर्ता हुने सुनिश्चितता हुन पर्दछ। यस्तो निर्माण व्यक्तिगत स्वामित्व रहेको जग्गा वा सम्पत्तिमा गरिनु हुँदैन ।
- एउटै प्रकृतिको काममा समेत लागत अनुमान टुक्र्याई सोझै खरिद गर्ने, पूर्वानुमान गर्न सकिने अवस्थामा पनि लागत अनुमान यथार्थपरक तवरले तयार नगरी भेरिएसनबाट थप कार्य गराउने प्रवृत्तिमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- खरिद सम्झौताको निर्धारित समयमा ठेक्काको काम सम्पन्न गर्नुपर्दछ। म्याद थप कार्यलाई वस्तुनिष्ठ र तथ्यमा आधारित बनाउनुपर्दछ। निर्माण व्यवसायी वा उपभोक्ताबाट भएको निर्माण कार्यको विस्तृत विवरण देखिने गरी तोकिएको ढाँचामा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८(५) बमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन सार्वजनिक तथा सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ गर्नुपर्दछ।
- स्थानीय तहले आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही मापदण्डका आधारमा आर्थिक सहायता वितरण गरी प्राप्त गर्नेको नाम सार्वजनिक गर्नुपर्दछ। त्यसैगरी अनुत्पादक र वितरणमुखी कार्यक्रममा गरिने खर्च घटाउनुपर्दछ।
- आधारभूत तथा माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा प्रचलित नियमले तोकेअनुसार शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको आधारमा शिक्षक संख्या कायम गरी बढी भएका शिक्षकहरू समायोजन गर्नुपर्दछ।
- एकीकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा रहेका विद्यार्थी संख्याको आधारमा दिवा खाजा, छात्रवृत्ति, पाठ्यपुस्तक र अन्य अनुदान रकम विद्यालयलाई निकासा दिनुपर्दछ ।
- बजेट तर्जुमा पूर्व नै अनुमान गर्न सकिने शीर्षकमा समेत अर्थ विविध वा अबण्डामा बजेट राख्ने र वर्षान्तमा रकमान्तर गरी खर्च गर्ने परिपाटी नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

- पूर्व तयारीका कार्य सम्पन्न भएका आयोजनामा मात्र बजेट विनियोजन गर्नुपर्दछ। स्रोतको सुनिश्चितताबेगरका कार्यक्रम/ आयोजनामा आगामी वर्षको लागि दायित्व सिर्जना गरी भुक्तानी बाँकी राख्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- कार्यालय तथा अस्पताल भवन, सडक, सिँचाइ, खानेपानी जस्ता आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्दा स्पेसिफिकेशनले तोकेको संख्यामा निर्माण सामग्रीहरूको गुणस्तर परीक्षण गराउनुपर्दछ। साथै रनिङ्ग बिलसाथ गुणस्तर परीक्षण प्रतिवेदन संलग्न गरेर भुक्तानी दिनुपर्दछ।
- उपभोक्ता समितिबाट काम गराउँदा खरिद सम्झौतामा तोकिए बमोजिमको जनसहभागिताको अंश समितिबाट व्यहोर्ने गरी सम्झौता गरेकोमा कतिपय काममा सो अंश व्यहोरेको यकिन नगरी भुक्तानी दिएकोले सम्बन्धित कर्मचारीलाई जवाफदेही बनाउनुपर्दछ ।
- जटिल प्रविधि तथा उपकरणको प्रयोग हुने निर्माण कार्य र सामग्री खरिद गर्ने कार्य समेत उपभोक्ता समितिबाट गराएकोले सोमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।
- कृषि, पशु, सहकारी संस्था लगायतलाई विभिन्न प्रयोजनमा अनुदान उपलब्ध गराउँदा किसानको सूचीकरण, वर्गीकरण, परिचयपत्रको व्यवस्था गरी तीनै तहको समन्वयमा दोहोरो नपर्ने व्यवस्था गर्दै एकीकृत विद्युतीय अभिलेख राखी वितरण गर्नुपर्दछ। नाफामूलक संस्थालाई अनुदान वितरण गर्नु हुँदैन।
- सहकारी तथा गरिबी सम्बन्धी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (कोपोमिस) तथा विद्यमान सहकारी ऐन तथा नियमको आधारमा सहकारी संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण गरी उक्त ऐन नियम अनुसार सञ्चालन भए नभएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यविधि तयार गरी कार्यसम्पादनलाई मितव्ययी, पारदर्शी र व्यवस्थित गर्नुपर्दछ। अन्तिम लेखापरीक्षण अगावै आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी सोबाट देखिएका बेहोरा जिम्मेवार व्यक्तिले फस्र्यौट गर्नुपर्दछ।
- वित्तीय अनुशासन कायम गर्न लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको सार्वजनिकीकरण तथा बेरुजु फस्र्यौटको कानुनी व्यवस्था एवं संयन्त्र तय गरिनुपर्दछ । लेखा समितिको कार्यसञ्चालन सम्बन्धी कानुन तर्जुमा गरी सो समितिलाई प्रभावकारी बनाई बेरुजु फस्र्यौट कार्यलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्दछ।
- सरकारी पेश्की बाँकी रहेकालाई सार्वजनिक पदमा नियुक्ति नगर्ने तथा निर्वाचित हुने पदको हकमा उम्मेदवार हुन वञ्चित गर्ने एवं म्याद नाघेको पेश्कीको विवरण सार्वजनिक निकायले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ७ दिनभित्र सार्वजनिकीकरण गर्ने कानुनी व्यवस्था हुनुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा असुल गर्नुपर्ने बेरुजु कायम रहेकोमा सो फस्र्यौट नगरुञ्जेल वृत्ति विकासमा रोक्का गर्ने तथा नयाँ नियुक्ति नहुने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा बेरुजु कायम भएमा सो व्यक्तिलाई उक्त बेरुजुबारे समयमै जानकारी गराउनुपर्ने र जानकारी नगराउने कर्मचारी उपर विभागीय कारबाही गर्ने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- जिन्सी सामग्री, यन्त्र उपकरण तथा औजारहरु आवश्यकता र औचित्यका आधारमा खरिद गरी उपयोगको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ ।मौज्दातमा रहेका यन्त्र, उपकरण र औजार मर्मत सम्भार गरी उपयोग हुन नसक्ने अवस्था एकीन गरेर मात्र खरिद गर्नुपर्दछ ।
- जुनसुकै तरिकाले प्राप्त गरेको जिन्सी एवं सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख अनिवार्य रूपमा सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (पाम्स) मा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २९ अनुसार कार्यालयको जनशक्तिले गर्न नसक्ने कामको लागि मात्र परामर्श सेवा खरिद गरी परामर्शदाता माथिको निर्भरता कम गर्नु पर्दछ । तयार गरिएका विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन लगायतका प्रतिवेदनहरू क्रमिक रुपले कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ।
- सरकारी डिजिटल सेवाहरूको गुणस्तर, पहुँच र विश्वसनीयता बढाउन सेवा स्तर सम्झौता तथा गोपनीयता सम्झौता अनिवार्य गर्नुपर्दछ। एकै प्रकारको कामको लागि निकायगतरूपमा अलग - अलग सूचना प्रविधि प्रणाली खरिद गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ।
- सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता लागि नागरिक सचेतना वृद्धि कार्यक्रम गर्नुका साथै नागरिकबाट पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने विधि अवलम्बन गर्नुपर्दछ। समयको उपलव्धता एवं सेवा खरिद गर्ने सामर्थ्य सहितको सेवा प्रवाह तय गरिनुपर्दछ ।
- सेवाग्राही समेतको योगदानमा आधारित रही विभिन्न कोषको स्थापना भएकोमा यस्ता कोषको रकम खर्च गर्दा सेवाग्राहीको हित संरक्षण भएको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ ।
- संघ र प्रदेशबाट प्राप्त अनुदानमध्ये खर्च नभई वर्षान्तमा बाँकी रहेको मौज्दात आर्थिक वर्ष समाप्तिपश्चात् समेत फिर्ता हुँदा खर्चमा यथार्थता नदेखिएकोले सोमा सुधार गर्नुपर्दछ ।

- स्थानीय तहहरूमा रहेका भारी यन्त्र उपकरणहरू निःशुल्करूपमा समेत प्रयोग गरेको कारण ती उपकरणबाट प्राप्त आम्दानी भन्दा सञ्चालन खर्च बढी रहेको देखिन्छ। अतः यस्ता उपकरण प्रयोगको शुल्क तोकी प्रयोग गरेको लगबुकको आधारमा शुल्क असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक लेखापरीक्षण नहुने, भएकोमा प्रतिवेदन नदिने, प्रतिवेदनमा उल्लिखित बेहोरा कार्यान्वयन नहुने, आन्तरिक लेखापरीक्षकलाई फरक जिम्मेवारीमा खटाउने गरेकोले आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रभावकारी देखिँदैन। आन्तरिक लेखापरीक्षणलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।
- पालिकामा निर्माणाधीन आधारभूत अस्पताल र कार्यालय भवन समयमै निर्माण सम्पन्न गर्नुपर्दछ । पालिकामा सञ्चालित आधारभूत अस्पतालको कारोबारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन सुत्र प्रणाली बमोजिम गरी पालिकाको वित्तीय विवरणमा खुलासा गर्नुपर्दछ।